

AGENȚIA NAȚIONALĂ DE PREVENIRE ȘI
COMBATERE A VIOLENȚEI ÎMPOTRIVA
FEMEILOR ȘI A VIOLENȚEI ÎN FAMILIE

Raportul anual pentru 2024

elaborat de Agenția Națională de Prevenire și
Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței
în Familie, în temeiul art. 8 alin. (12) lit. j) din Legea nr.
45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței
împotriva femeilor și a violenței în familie

Chișinău, 2025

Cuprins

Abrevieri și acronime	3
Introducere	4-5
Metodologia și limitările raportului de monitorizare	6-7
Pilonul I: Prevenire	8-19
1.1. Campanii de sensibilizare	8-12
1.2. Instituirea echipelor multidisciplinare	12-13
1.3. Programe pentru făptuitori	13-16
1.4. Educația	17-19
Pilonul II: Protecție	20-34
2.1. Informare despre drepturi	20-22
2.2. Servicii de asistență	22-24
2.3. Adăposturi și centre de criză	24-25
2.4. Măsurile de protecție pentru victimele violenței împotriva femeilor și ale violenței în familie (ordine de restricție de urgență și ordonanțe de protecție sau restricție)	25-27
2.5. Asistență gratuită	28-29
2.6. Raportarea violenței către autorități	30-33
Pilonul III: Urmărirea penală	34-38
Pilonul IV: Politici coordonate	38-47
4.1. Cooperarea autorităților	38-42
4.2. Cercetare și colectare de date	42-44
Concluzii	45-46
Recomandări	47-48

Abrevieri și acronime

AGSSÎ – Agenția pentru Gestionarea Serviciilor cu Specializare Înaltă
ANP- Administrația Națională a Penitenciarilor
ANPCV- Agenția Națională de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie
ANSP- Agenția Națională pentru Sănătatea Publică
ATAS - Agenție teritorială de asistență socială
CCF Moldova - Copil, Comunitate, Familie, Moldova
CDA - Centrul de Drept al Avocaților
CI „La Strada”- Centrul Internațional „La Strada”
CJF- Centrul de Justiție Familială
CML – Centrul de Medicină Legală
CNA- Centrul Național Anticorupție
CNAJGS - Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat
CoE- Consiliul Europei
HG – Hotărârea Guvernului
IAP al USM – Institutul de Administrație Publică al Universității de Stat din Moldova
IGM - Inspectoratul General pentru Migrație
IGPF – Inspectoratul General al Poliției de Frontieră
INJ - Institutul Național de Justiție
IP- Inspectoratul de Poliție
MAI - Ministerul Afacerilor Interne
MC - Ministerul Culturii
MDED -Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
MEC - Ministerul Educației și Cercetării
MJ - Ministerul Justiției
MMPS - Ministerul Muncii și Protecției Sociale
MNRV – Mecanismul național de referire pentru protecția și asistența victimelor infracțiunilor
MS - Ministerul Sănătății
OIM – Organizația Internațională pentru Migrație
OLSDÎ - Organ local de specialitate în domeniul învățământului
PG – Procuratura Generală
STAS - Structură teritorială de asistență socială
RM - Republica Moldova
UNHCR - Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați
UNICEF- Fondul Națiunilor Unite pentru Copii
UNFPA - Fondul Națiunilor Unite pentru Populație
UN Women - Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitate de Gen și Abilitarea Femeilor
USM – Universitatea de Stat din Moldova
USMF - Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”
VF - violența în familie
VVF - victimele violenței în familie

Introducere

Violența împotriva femeilor și violența în familie reprezintă un fenomen larg răspândit în Republica Moldova. Pentru prevenirea și combaterea acestuia a fost adoptată ¹Legea nr.45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie (în continuare Legea nr.45/2007).

Adoptarea Legii nr. 45 din 01.03.2007 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie a reprezentat un pas important în vederea stopării actelor de violență și a marcat recunoașterea și implementarea de către Republica Moldova a angajamentelor internaționale de respectare a drepturilor omului. Legea nr.45/2007 definește violența în familie și formele acesteia, stabilind un cadru instituțional cu responsabilități detaliate pentru autoritățile competente, prevede crearea centrelor de asistență pentru victimele violenței și un mecanism eficient de soluționare a cazurilor de violență prin acordarea dreptului de depunere a plângerilor la autoritățile abilitate, aplicarea măsurilor de protecție (ordinul de restricție de urgență și ordonanța de protecție pentru izolarea agresorului familial) și respectarea drepturilor victimelor.

Prin Legea nr.144/2021², Republica Moldova a ratificat **Convenția de la Istanbul**, astfel demonstrând importanța pe care o atribuie problematicii de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie, dar și asumarea angajamentului ferm de realizare a măsurilor necesare în acest sens.

Din data de 1 mai 2022, Republica Moldova, în calitate de stat parte la Convenție, a fost inclusă în procedura de evaluare.

Ratificarea de către Republica Moldova a Convenției de la Istanbul impune obligația statului de a transpune prevederile în legislația națională și de a stabili un cadru normativ atât material, cât și procesual compatibil cu standardele internaționale.

Modificarea titlului Legii nr.45/2007 și introducerea în tot textul Legii nr.45/2007 a termenului „violența împotriva femeilor”.

Cadrul normativ național prevede un mecanism de prevenire și combatere a violenței în familie, însă acesta nu oferă un răspuns efectiv pentru femeile victime ale altor forme de violență prevăzute în Convenția de la Istanbul. Având în vedere extinderea prevederilor Legii nr. 45/2007 asupra tuturor formelor de violență împotriva femeilor, au fost operate modificări în „Articolul 3. Subiecți ai violenței împotriva femeilor și a violenței în familie”, în care se stabilește că subiecții violenței împotriva femeilor sunt victima și agresorul.

Prin Legea nr.250/2023 de modificare a Legii nr.45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, a fost constituită Agenția Națională de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie (în continuare ANPCV), ca autoritate administrativă centrală în subordinea Guvernului. Consecvent, prin Hotărârea Guvernului nr.926/2023 a fost aprobat Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea ANPCV, care reglementează misiunea, domeniile de activitate, funcțiile, atribuțiile și drepturile Agenției.

¹ - Disponibil online: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141510&lang=ro.
² - www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128240&lang=ro.

Agenția a fost abilitată cu funcții de coordonare a activităților interinstituționale în domeniul prevenirii și combaterii violenței împotriva femeilor și a violenței în familie, de implementare a programelor naționale, de acordare a asistenței Guvernului în implementarea politicilor, de monitorizare și evaluare a politicilor publice în domeniu, de facilitare a cooperării și dialogului cu societatea civilă, de raportare a modului de aplicare la nivel național a Convenției de la Istanbul, a altor convenții și instrumente internaționale.

Potrivit prevederilor art. 8 alin (1²) lit. j) din Legea nr. 45/2007, Agenția Națională de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie elaborează raportul anual cu privire la violența împotriva femeilor și violența în familie cu contribuția și participarea tuturor autorităților și instituțiilor abilitate cu funcții în domeniu.

Scopul raportului privind implementarea Legii nr. 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie (în continuare, Raport) este de a evalua eficiența măsurilor adoptate pentru prevenirea și combaterea violenței, în conformitate cu prevederile legale și politicile publice naționale.

Obiectivul raportului include analiza progreselor înregistrate în aplicarea legii, identificarea obstacolelor întâmpinate în procesul de implementare și formularea recomandărilor pentru îmbunătățirea mecanismelor de prevenire și protecție a victimelor violenței. De asemenea, raportul evaluează implicarea și colaborarea autorităților competente, instituțiilor publice și organizațiilor nonguvernamentale, examinând impactul educațional, social și instituțional al aplicării legislației.

În procesul de evaluare și elaborare a concluziilor și recomandărilor, au fost aplicate următoarele **metode de cercetare**:

- *analiza rapoartelor și a studiilor* ce vizează implementarea Legii nr. 45/2007;
- *analiza informațiilor prezentate* de autorități.

În cadrul exercițiului de elaborare a Raportului, au fost folosiți indicatori de evaluare, care sunt în corespundere cu atribuțiile și competențele autorităților administrației publice centrale și locale specificate în art. 8 din Legea nr. 45/2007.

Structura și obiectivele generale ale Raportului derivă din modelul bazat pe **cei patru piloni** ai Convenției Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței față de femei și violenței domestice: **prevenire, protecție, investigare și urmărire în justiție și politici integrate și colectarea datelor.**

Metodologia și limitările Raportului de monitorizare

În realizarea prezentului Raport, au fost folosite metode mixte de cercetare, care cuprind:

- analiza datelor administrative prezentate de autorități;
- identificarea și analiza situației și a contextului;
- analiza comprehensivă a documentelor, studiilor, cercetărilor;
- metode cantitative, calitative și participative.

Astfel, evaluarea se bazează pe o metodologie mixtă care asigură validitate și mecanisme eficiente de triangulare a informațiilor.

Pentru întocmirea raportului, au fost utilizate următoarele metode/instrumente:

- *colectarea de date administrative* din surse oficiale – inclusiv Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Sănătății, organele de urmărire penală și instanțele judecătorești;
- *revizuirea, analiza studiilor și cercetărilor existente* în domeniul violenței de gen și a violenței în familie, elaborate de instituții publice, organizații ale societății civile și organizații internaționale;
- *triangularea informațiilor*, pentru a crește acuratețea interpretării și pentru a corela datele obținute din surse diferite;
- *analiza rapoartelor interne ale evenimentelor strategice* organizate pe parcursul perioadei studiate (cu referire la evenimentele naționale și internaționale organizate în Republica Moldova);
- *analiza Rapoartelor externe de monitorizare și evaluare* a politicii în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și violenței în familie pentru Republica Moldova (exemplu - raportul GREVIO).

Colectarea datelor

O parte importantă a datelor utilizate în evaluare a fost colectată de la ministere, instituții centrale cu atribuții de prevenire și combatere a violenței împotriva femeilor și a violenței în familie. O altă parte substanțială a datelor a fost colectată prin intermediul atelierelor tematice realizate trimestrial de ANPCV și a focus-grupurilor cu actori relevanți care lucrează la nivel local în întreaga țară: la nivel raional - de la Agențiile Teritoriale de Asistență, Structurile Teritoriale de Asistență Socială (STAS), angajați ai Poliției, judecătoriilor și birourilor de probațiune, dar și din cadrul ONG-uri.

Limitări

Cu referire la limitările raportului de monitorizare în procesul de colectare și analiză a datelor, au fost identificate mai multe constrângeri care pot afecta caracterul complet și comparabil al informațiilor prezentate:

- *prezentarea incompletă sau neconformă a datelor*: Unele instituții au transmis informații care nu au fost corelate cu indicatorii de monitorizare. Acest fapt a redus posibilitatea evaluării progresului real în raport cu obiectivele programului;

- *depășirea termenelor de raportare*: Transmiterea cu întârziere a informațiilor a afectat calendarul consolidării și validării datelor, limitând capacitatea de analiză sincronizată între sectoare;
- *inconsistența datelor administrative*: Lipsa unui sistem unificat de colectare a datelor privind cazurile de violență împotriva femeilor și a violenței în familie, precum și variațiile în metodologia de raportare între instituții au generat discrepanțe și dificultăți în interpretarea coerentă a evoluțiilor;
- *acces limitat la date dezagregate*: În multe cazuri, datele furnizate nu au fost dezagregate pe criterii relevante (ex. vârstă, sex, mediul de proveniență, tipul violenței), ceea ce limitează posibilitatea unei analize detaliate a impactului programului asupra diferitelor grupuri vulnerabile.

Pilonul I: Prevenire

Prevenirea include măsuri preventive timpurii, cum ar fi schimbarea tiparelor sociale și culturale a comportamentului femeilor și bărbaților, eradicarea prejudecăților și stereotipurilor de gen, dar și măsuri pentru întreaga societate, cum ar fi conștientizarea și asigurarea pregătirii adecvate a tuturor profesioniștilor.

Având în vedere atribuțiile funcționale ale autorităților și instituțiilor abilitate cu responsabilități în prevenirea și combaterea VIF și VF, conform prevederilor Legii nr. 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie (în continuare Legea nr. 45/2007), aria prioritară analizată în această secțiune a vizat necesitatea stringentă de eliminare a stereotipurilor, percepțiilor și atitudinilor discriminatorii din rândul publicului larg, demersurile autorităților au fost orientate spre promovarea unei înțelegeri corecte a fenomenului violenței din perspectiva respectării drepturilor fundamentale ale omului. Evaluarea progresului în această direcție s-a realizat prin următorii indicatori:

Indicatori de evaluare

- numărul de întâlniri interinstituționale desfășurate;
- numărul de materiale informative distribuite;
- numărul de persoane informate, numărul de instituții sau organizații partenere implicate;
- numărul de vizitatori pe pagina web;
- numărul de actualizări efectuate pe site;
- numărul activităților comune desfășurate în cadrul parteneriatelor (sesiuni de formare, workshopuri, consiliere, suport pentru victime etc.);
- numărul victimelor care au beneficiat de informație cu privire la drepturile acestora.

1.1 Campanii de sensibilizare

Activități de sensibilizare cu privire la diferitele forme de violență, impactul devastator al acestora și impactul pe care îl au asupra femeilor și copiilor.

Analiza datelor prezentate de autorități confirmă desfășurarea unui număr semnificativ de acțiuni de informare și sensibilizare, adresate atât specialiștilor din domeniu, cât și publicului larg, cu scopul de a încuraja raportarea cazurilor de violență și de a promova o cultură a intoleranței față de abuz. Activitățile au inclus conferințe, sesiuni de instruire, distribuirea de materiale informative și difuzarea de conținut video prin intermediul mass-media și al rețelelor sociale. Un exemplu elocvent este **Campania anuală „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen”**, desfășurată în perioada 25 noiembrie – 10 decembrie, care reunește inițiative la nivel central și local: mese rotunde, emisiuni TV, teatru social, spoturi video, lecții deschise în instituțiile de învățământ și distribuirea de materiale educative. Datele prezentate de autorități indică rezultate pozitive, fiind menționat că **aceste acțiuni contribuie la creșterea gradului de conștientizare** cu privire la violența împotriva femeilor și în familie, consolidând eforturile interinstituționale și civice pentru prevenirea și combaterea fenomenului.

3 - Art. 7 din Legea nr. 45/2007.

4 - Publicat în Monitorul Oficial la 18.03.2008. Nr. 55-56 art. 178. Disponibilă online: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144821&lang=ro#

Agencia Națională de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie (în continuare ANPCV), în exercitarea atribuțiilor sale de coordonare la nivel național a politicilor în domeniu, a asigurat monitorizarea și evaluarea intervențiilor publice, precum și planificarea și organizarea cercetărilor, studiilor și campaniilor de informare.

Aceste activități au fost realizate în parteneriat cu autoritățile și instituțiile abilitate, organizațiile necomerciale, reprezentanții societății civile și partenerii de dezvoltare. În perioada de referință, ANPCV a desfășurat Campania națională de informare și sensibilizare „*Siguranța familiei tale contează! Informăm. Educăm. Protejăm*”, în colaborare cu Inspectoratul General al Poliției, în intervalul 15 mai – 15 iunie 2024. Campania a avut ca obiectiv *creșterea gradului de conștientizare a publicului larg privind violența în familie și promovarea mecanismelor de protecție disponibile*, contribuind la consolidarea eforturilor interinstituționale pentru prevenirea și combaterea violenței bazate pe gen.

Campaniile de informare coordonate de ANPCV au fost apreciate pozitiv de participanții la focus-grupuri, în special pentru caracterul incluziv și adaptat diverselor categorii de populație. Publicarea materialelor informative în mai multe limbi a facilitat accesul la informație pentru grupuri vulnerabile, iar implicarea creatorilor de conținut și organizarea ședințelor de coordonare cu ONG-urile au fost identificate drept puncte forte în diseminarea mesajelor prin canale digitale și rețele sociale.

Totodată, a fost remarcată importanța extinderii acestor campanii în mediul rural, unde accesul la sursele media este limitat comparativ cu localitățile urbane. În acest sens, inițiativa ANPCV, în parteneriat cu IGP, de distribuire a materialelor informative în mijloacele de transport public cu destinație rurală, a fost considerată eficientă, oferind victimelor oportunitatea de a accesa informații relevante în timpul deplasărilor.

Rezultatele focus-grupurilor indică tendințe pozitive ca efect al campaniilor de informare: tot mai multe victime aleg să se adreseze direct instanțelor de judecată pentru emiterea ordonanței de protecție, ceea ce în viziunea respondenților reflectă o creștere a gradului de informare și capacitatea acestora de a identifica mecanismele legale de protecție.

În pofida multiplelor acțiuni de informare desfășurate la nivel național, focus-grupurile au evidențiat o rezistență semnificativă în rândul populației față de subiectele legate de educația sexuală, în special în comunitățile marcate de valori patriarhale.

Prejudecățile culturale și miturile privind sănătatea sexual-reproductivă continuă să limiteze accesul la informație corectă, afectând capacitatea comunităților de a înțelege importanța educației sexuale ca parte a protecției și autonomiei personale. Implicarea unor reprezentanți ai bisericii ortodoxe în promovarea ideii că educația sexuală este un subiect tabu contribuie la menținerea stigmatizării și la distorsionarea mesajelor de sănătate publică.

Au fost recomandate soluții precum: *implicarea creatorilor de conținut și a liderilor de opinie populari în rândul adolescenților și tinerilor, pentru a transmite mesaje accesibile, atractive și adaptate canalelor de comunicare utilizate de tineri, dar și mobilizarea reprezentanților cultelor religioase, care promovează mesaje pozitive și susțin drepturile fundamentale, în vederea combaterii miturilor și prejudecăților legate de educația sexuală.*

Deși participanții la focus-grupuri au exprimat aprecieri pozitive privind desfășurarea campaniilor de informare, inclusiv în parteneriat cu organizațiile non-guvernamentale și cu sprijinul financiar al partenerilor externi, au fost identificate limitări semnificative, menționându-se că nu există studii despre impactul diferitor campanii sociale. Puține instituții au analizat eficiența campaniilor de prevenire și combatere a violenței. Organizatorii campaniilor respective au anunțat doar creșterea numărului de adresări ca rezultat al acestora, lucru „*ce vorbește de faptul că populația mai bine conștientizează momentele*”. Printre cei care au realizat o astfel de analiză evidențiem Centrul Internațional „La Strada.”

Analiza efectuată a determinat schimbarea modalității de abordare în elaborarea spoturilor publicitare – *„am apelat la bărbați din perspectiva taților, fraților pentru fiicele, surorile lor care sunt victime ale violenței. Numărul cazurilor sesizate de bărbați este în creștere atunci când ajungi la om ca și tată, frate, nu ca soț. Noi asta am încercat să amplificăm și să utilizăm în campaniile sociale. Acest lucru sensibilizează mai tare*”. Astfel, evaluarea impactului acestor campanii asupra creșterii gradului de sesizare rămâne dificilă, întrucât nu există date de referință, și nici indicatori de progres care să permită măsurarea efectivă a nivelului de sensibilizare. În altă ordine de idei, rezultatele focus-grupurilor atestă că lipsa unei strategii de comunicare coordonate generează fragmentare: fiecare entitate implicată transmite propriile mesaje, iar materialele informative nu sunt unificate, ceea ce afectează coerența și eficiența intervențiilor. Având în vedere rolul esențial al campaniilor de informare în prevenirea violenței, s-a evidențiat necesitatea elaborării și pilotării unor modele de prevenire în localități rurale, urbane și municipale, precum și aprobarea de către ANPCV a unei strategii unice de comunicare. Aceasta ar trebui să asigure distribuția de materiale accesibile tuturor categoriilor de persoane, transmiterea de mesaje coordonate și reflectarea continuității intervențiilor. Modelul de comunicare ar putea fi testat inițial în comunitățile pilot, revizuit pe baza rezultatelor și extins, ulterior, la nivel național, contribuind astfel la o abordare integrată și eficientă în prevenirea violenței în bază de gen.

Datele obținute în cadrul cercetării calitative se confirmă și prin constatările studiilor realizate în domeniu care reflectă că, în pofida campaniilor anuale de informare și sensibilizare publică privind prevenirea și combaterea violenței în familie, nivelul de informare al populației în ceea ce privește prevederile legale existente în domeniu rămâne a fi în continuare destul de jos.

Conform studiului „Tendențe, bune practici și inițiative de impact” în contextul studiului internațional „Bărbații și egalitatea de gen”,⁶ în puține campanii de sensibilizare și prevenire a violenței au fost implicați bărbații.

5 - Tendențe, bune practici și inițiative de impact în contextul studiului internațional Bărbații și Egalitatea de gen. Disponibil online: <https://cdf.md/wp-content/uploads/2024/12/cercetare-calitativa-egalitate-de-gen-images-2024-1.pdf>
6 - Disponibil online: <https://cdf.md/wp-content/uploads/2024/12/cercetare-calitativa-egalitate-de-gen-images-2024-1.pdf>

Până în prezent, în campaniile de combatere a violenței au fost implicați bărbații ca reprezentanți ai unor grupuri profesionale, polițiști, preoți, medici, regizori. Bărbații se implică mai puțin decât femeile în diverse activități de prevenire și combatere a violenței, iar pentru ca ei să devină aliații reali ai femeilor în prevenirea și combaterea violenței trebuie de înțeles percepțiile lor referitor la egalitatea de gen și vulnerabilitățile cu care aceștia se confruntă. Nivelul redus de implicare în campanii a bărbaților a fost confirmat și de rezultatele studiului IMAGES-2, care indică o reducere, din 2015 până în 2024, a numărului de bărbați care au auzit despre campanii de prevenire a violenței față de femei (de la 45% la 29%) și a celor care au văzut, cel puțin o dată, la televizor un spot publicitar sau o știre în care a fost intervievat un bărbat care a fost violent cu o femeie (de la 67% la 46%). Însă, a fost remarcată o ușoară creștere a participării bărbaților la acțiuni individuale sau de grup, organizate în localitatea lor sau la locul de muncă, în care să se discute cu bărbații care au aplicat violența împotriva femeilor, de la 11% la 14% în 2024.

În vederea îmbunătățirii campaniilor și activităților de prevenire a violenței împotriva femeilor și a violenței în familie, menționăm următoarele priorități:

1. *Elaborarea și implementarea unui plan de comunicare strategic bazat pe SBS (schimbare de comportament și atitudine), coordonat de ANPCV, care să asigure coerența mesajelor, distribuirea materialelor accesibile tuturor categoriilor de populație și continuitatea intervențiilor în cadrul campaniilor naționale de informare și sensibilizare.*
2. *Pilotarea de către ANPCV a unor modele de prevenire în comunități rurale, urbane și municipale, cu testarea și ajustarea ulterioară a strategiei de comunicare, înainte de extinderea la nivel național.*
3. *Stabilirea de către ANPCV, în calitate de instituție coordonatoare, la nivelul național al politicilor în domeniu, a unui cadru de evaluare a impactului campaniilor de informare, care să includă indicatori clari de progres, date de referință și metodologii pentru măsurarea gradului de sensibilizare și a schimbărilor comportamentale, precum și planificarea și organizarea cercetărilor și studiilor necesare.*
4. *Promovarea cercetării aplicate privind eficiența campaniilor sociale, cu implicarea centrelor de expertiză și a organizațiilor specializate, pentru a fundamenta politicile publice pe dovezi.*
5. *Organizarea campaniilor de informare cu referire la drepturile persoanelor supuse violenței, modul de accesare a serviciilor de protecție și asistență, ținând cont de profilul victimelor, nivelul de educație și alte vulnerabilități, precum și accesul la sursele de informare.*
6. *Creșterea implicării bărbaților în campaniile de informare și de prevenire, prin abordări care reflectă rolurile lor familiale și comunitare, dar și prin înțelegerea percepțiilor și vulnerabilităților acestora în raport cu egalitatea de gen.*

7. *Extinderea acțiunilor de informare* în mediul rural, prin utilizarea infrastructurii de transport public, instituțiilor locale și a canalelor offline, pentru a ajunge la persoanele fără acces constant la internet.
8. *Orientarea de la campanii de informare generale spre activități bazate pe interacțiuni directe* (activitățile interactive, discuții față în față, ateliere și grupuri de discuții etc).
9. *Organizarea campaniilor de informare a populației despre necesitatea educației sexuale*, sensibile la dimensiunea de gen, pentru combaterea prejudecăților, stereotipurilor și miturilor privind sănătatea sexual-reproductivă (componente ale campaniei: filmulețe educative, sesiuni de instruire/sensibilizare în baza materialelor video, plasarea de boxe igienice cu prezervative, absorbante în toaletele instituțiilor de învățământ);
10. *Continuitatea acțiunilor și măsurilor axate pe sensibilizarea populației în cadrul diferitor campanii: Ziua Familiei, Campania Națională „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen” etc.; promovarea unor modele pozitive și inițierea unor campanii de schimbare a comportamentului.*

1.2. Instruirea echipelor multidisciplinare

Instruirea profesioniștilor care lucrează cu victimele sau cu autorii infracțiunilor pentru a recunoaște și răspunde la cazurile de violență și efectua referirea corespunzătoare a cazurilor.

Consolidarea capacităților profesionale și dezvoltarea abilităților specialiștilor cu atribuții în prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie reprezintă una dintre atribuțiile fundamentale ale Agenției Naționale de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie, conform prevederilor Legii nr. 45/2007. În acest sens, ANPCV urmează să organizeze instruirii prin module multidisciplinare, destinate profesioniștilor din domenii relevante, cu scopul de a asigura o **abordare integrată și eficientă a cazurilor de violență**. Totodată, în conformitate cu prevederile Convenției de la Istanbul, formarea continuă a profesioniștilor trebuie să includă instruire adecvată privind *prevenirea, identificarea și gestionarea cazurilor de violență, promovarea egalității de gen, respectarea drepturilor victimelor și prevenirea victimizării secundare*. Convenția subliniază importanța cooperării coordonate multi-agenții, în vederea asigurării unui răspuns cuprinzător și coerent la nivel instituțional, ceea ce impune dezvoltarea unor programe de formare intersectoriale, adaptate nevoilor reale din teren.

Datele prezentate de autorități atestă că în anul 2024, patru instituții-cheie – MJ (prin Institutul Național al Justiției), MAI (Academia „Ștefan cel Mare”), Institutul de Administrație Publică și MMPS au integrat, în mod formal, modulul de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie în programele de instruire destinate profesioniștilor. Au fost instruiți **1374** de specialiști, inclusiv șefi ai serviciilor de asistență socială comunitară, asistenți sociali, psihologi, membri ai echipelor multidisciplinare teritoriale și prestatori de servicii specializate. În total, au fost organizate **167** de sesiuni de instruire, ateliere și seminare tematice, la care au participat **5839** de profesioniști din domeniul social, educațional, juridic și din sectorul securității și ordinii publice.

Aceste activități au contribuit la consolidarea capacităților profesionale și instituționale, în conformitate cu prevederile Convenției de la Istanbul, care subliniază importanța formării continue și coordonate a specialiștilor pentru o intervenție eficientă, centrată pe drepturile victimelor și prevenirea victimizării secundare. Deși datele analizate confirmă desfășurarea unui număr considerabil de instruire pentru diverse categorii de specialiști, în special pentru reprezentanții organelor de drept și asistenții sociali, focus-grupurile au evidențiat existența unor lacune semnificative în ceea ce privește abordarea sistemică a formării. În mod particular, instruirea personalului medical și a reprezentanților administrației publice locale (APL) rămâne insuficient acoperită. Totodată, lipsa unui cadru național de evaluare a performanțelor participanților la instruire limitează capacitatea instituțiilor de a măsura eficiența și aplicabilitatea practică a cunoștințelor dobândite. Un impediment major în consolidarea competențelor profesionale îl reprezintă fluctuația ridicată de personal în rândul specialiștilor implicați în intervenția multidisciplinară, cauzată de salariile modeste, volumul mare de muncă, nivelul scăzut de motivare și lipsa mecanismelor de reziliență la stres. În acest context, se impune organizarea instruirilor inițiale și continue pe baza unor abordări sistemice, cu periodicitate minimă trimestrială, extinse inclusiv către aleșii locali, pentru a asigura durabilitatea și coerența intervențiilor în cazurile de violență față de femei și violență în familie. Inițiativa ANPCV privind elaborarea unui curriculum de instruire pentru membrii echipelor multidisciplinare (în continuare EMD) a fost apreciată pozitiv de participanții la focus-grupuri, fiind considerată un pas important, precum și consolidarea practicilor profesionale prin intermediul unei rețele naționale de formatori.

Cu toate acestea, s-a remarcat că reprezentanții sectorului de justiție, judecători, procurori, avocați, executori judecătorești etc., nu sunt incluși în componența EMD și, implicit, nu beneficiază de instruirea prevăzută în cadrul acestui curriculum. În acest sens, s-a propus dezvoltarea de către ANPCV, în parteneriat cu Institutul Național al Justiției (în continuare INJ), a unui curriculum dedicat profesioniștilor din domeniul juridic, cu conținuturi similare celor din EMD, adaptate specificului sistemului de drept. De asemenea, s-a recomandat organizarea trimestrială a atelierelor regionale de comunicare interdisciplinară, pentru facilitarea dialogului și cooperării între reprezentanții sistemului de justiție și echipele multidisciplinare. Analiza indicatorului de progres „numărul specialiștilor instruiți” arată că, deși au fost realizate instruire pentru diverse categorii profesionale, acoperirea rămâne inegală, în special în ceea ce privește personalul medical, iar atitudinile față de violența împotriva femeilor continuă să fie influențate de norme patriarhale. În acest context, indicatorul poate fi considerat atins parțial, fiind necesară o extindere tematică și instituțională a programelor de formare, precum și integrarea unor componente de evaluare a cunoștințelor și aplicabilității practice.

1.3. Programe pentru făptuitori

Dezvoltarea programelor care să învețe făptuitorii actelor de violență în familie să adopte comportamente nonviolente și agresorii sexuali să evite recidivarea.

Infracțiunile de violență în familie stabilesc pedeapsa cu închisoarea și pedeapsa alternativă cu muncă neremunerată în folosul comunității.

Astfel, sancțiunile penale pot fi considerate ca fiind disuasive și proporționale gravității faptelor prevăzute de dispozițiile acestor norme. Rezultatele evaluării atestă că în cauzele de violență în familie, chiar dacă instanțele de judecată, în majoritatea cazurilor, pronunță sentințe de condamnare, condamnarea agresorilor familiari nu este suficientă pentru a-i descuraja să comită acte de violență în familie și pentru ca victima să fie protejată. Eficiența sancțiunilor, însă, mai degrabă este determinată de alți factori care dirijează aplicarea pedepsei.⁷

Analiza originii și evoluției manifestărilor de violență între membrii familiei (cu legături strânse și sentimente de afecțiune) indică asupra faptului că acestea (manifestările de violență) sunt alimentate, cu preponderență, de stereotipuri și percepții discriminatorii ale unor membri ai familiei. În atare circumstanțe, preocuparea pentru contracararea fenomenului violenței în familie impune o abordare în simbioză a componentei punitive (sancționarea agresorului pentru fapta comisă) și a măsurilor de resocializare (supraveghere, asistență și consiliere), în cadrul unor programe probaționale pentru diminuarea comportamentului agresiv. În sistemul penitenciar, se implementează Programul de intervenție psihosocială asupra deținuților ce au săvârșit infracțiuni cu violență în familie, aprobat prin Ordinul ANP nr.202 din 09.04.2021, scopul căruia este orientarea spre responsabilizarea și schimbarea comportamentului violent al agresorilor familiari. Programul este destinat persoanelor condamnate definitiv pentru infracțiuni asupra membrilor familiei, cu vârsta de peste 18 ani, persoanele condamnate ce au fost identificate în urma evaluării nevoilor, cu dificultăți de relaționare cu membrii familiei, ca urmare a comportamentului violent manifestat față de aceștia.

În anul 2024, Programul menționat a fost desfășurat în toate instituțiile penitenciare din țară (cu excepția Centrului de minori și tineri), astfel, în perioada menționată au fost incluși **92** de deținuți, dintre care: bărbați maturi – 82 deținuți; femei – 10 deținute. Este oportun de reiterat faptul că programul nu este prevăzut pentru deținuții minori. Totodată, în cadrul Programului de granturi mici IMPULS, implementat de Centrul de Drept al Femeilor, cu suportul financiar al Suediei, a fost elaborat Programul de reabilitare pentru femeile victime ale VBG condamnate la pedepse private de libertate pentru fapte cu violență împotriva agresorului lor, care la data de 30.09.2022, prin Ordinul ANP nr.496, a fost aprobat spre pilotare. Pentru anul 2024, la programul dat au participat **7** deținute. Având în vedere atribuțiile funcționale, Inspectoratul Național de Probațiune (în continuare INP) derulează programe probaționale de prevenire a violenței cu agresorii familiari condamnați prin hotărâre judecătorească și obligați să treacă un program de reducere a comportamentului violent. Astfel, INP la nivel național, implementează următoarele programe probaționale: *Programul de consiliere a agresorilor familiari*- acest program a fost adaptat la contextul Republicii Moldova în baza Modelului DULUTH „Crearea unui proces de schimbare pentru bărbați care maltratează” și vine să ajute consilierul de probațiune cu un cadrul conceptual și tehnici care să-l ghideze în activitatea de comunicare pentru un impact comportamental în rândul celor care comit abuzuri în familie.

7 - Potrivit Raportului de analiză a cazurilor examinate în anul 2023 de Comisia de monitorizare și analiză a cazurilor de violență în familie soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor, aplicarea pedepselor cu închisoarea pentru inculpații ce au comis infracțiuni prevăzute în art. 201¹ alin. (3) lit. a) Cod penal s-a realizat doar atunci când fapta a fost săvârșită prin concurs de infracțiuni sau era în prezența unui cumul de sentințe.

8 - Potrivit Raportului de analiză a cazurilor examinate în anul 2023 de Comisia de monitorizare și analiză a cazurilor de violență în familie soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor, cele mai frecvente motive ale violenței constituie: neînțelegerile din familie; ura și invidia; răzbunarea și gelozia; consumul excesiv de alcool sau droguri; neacceptarea dreptului la viață personală sau la greșeli (control excesiv și așteptări nerealiste); obișnuința de a recurge la forță pentru soluționarea divergențelor etc.

Programului probațional pentru diminuarea violenței în familie a fost implementat de către Inspectoratul Național de Probațiune, prin cooperarea cu Fondul Națiunilor Unite pentru Populație a fost realizat cu sprijinul Fondului Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA).

Potrivit datelor prezentate de INP, în anul 2024, au fost luați în evidență **1385** de agresori, dintre care doar 2,7% au recidivat după finalizarea programelor, ceea ce indică un impact pozitiv al intervenției. Programele derulate – inclusiv cel bazat pe Modelul DULUTH și cel implementat în cooperare cu UNFPA, oferă consiliere individuală și de grup, sprijin juridic și referire către serviciile medicale, de angajare și profesionalizare. Un exemplu relevant este Centrul de asistență și consiliere pentru agresorii familiari din Drochia, care a oferit servicii pentru **156** de beneficiari în 2024, majoritatea provenind din mediul rural. Din punct de vedere al distribuției pe sexe, 139 dintre beneficiari au fost bărbați și 17 femei. Analiza pe grupe de vârstă indică faptul că majoritatea beneficiarilor (108 persoane) se încadrează în intervalul 25-49 de ani, urmată de categoria de peste 50 de ani (33 persoane) și de tinerii cu vârste între 18 și 24 de ani (15 persoane). Referirea în program s-a realizat fie prin birourile de probațiune, fie prin decizia instanței, în baza ordonanței de protecție. Aceste date evidențiază necesitatea extinderii serviciilor de reabilitare și consolidării intervențiilor comunitare, în special în zonele rurale, pentru a asigura o abordare coerentă și eficientă în prevenirea violenței în familie. În cadrul focus-grupurilor, respondenții au semnalat provocări majore în realizarea programelor destinate agresorilor familiari, subliniind în mod repetat „*nivelul scăzut de cunoaștere a acestor servicii în rândul populației*”.

Datele studiului IMAGES-2 indică o diminuare a gradului de informare: în 2024, doar 35% dintre femei și 26% dintre bărbați cunoșteau despre existența serviciilor de consiliere, în scădere față de 42% și respectiv 38% în 2015. De asemenea, obligarea de către instanțele de judecată a agresorilor pentru a trece programe probaționale rămâne limitată, fiind aplicată sporadic în situația aplicării pedepsei în temeiul art. 90 din Codul penal și inexistentă în cazul sancțiunilor contravenționale conform art. 781.

Raportul național privind cazurile soldate cu deces sau vătămare gravă în 2022⁹ relevă că niciunul dintre cei 86 de agresori nu a fost direcționat către servicii specializate.

Participanții au remarcat că „*foarte puțini agresori familiari ajung efectiv în programe, iar în cazul pedepselor contravenționale, nu există nicio practică de referire*”. Un respondent a menționat că „*... programele sunt mai mult formale, nu reflectă o abordare reală de schimbare comportamentală și asta ne arată rata de recidivă... în special, în raioanele mici noi cunoaștem că sunt trimiși în instanțe aceiași agresori... asta înseamnă că programele nu au atins rezultatul, dacă continuă comportamentele violente*”. De asemenea, s-a evidențiat lipsa unui mecanism de reacție instituțională în cazurile în care programul nu produce rezultate: „*... Consilierul de probațiune nu are instrumente legale pentru a solicita modificarea obligațiilor stabilite de instanță, chiar dacă programul nu funcționează în cazul unui agresor din diverse motive: nu se implică, vine formal, nu e adaptat dizabilității sau altor factori*”.

9. Studiul „Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova, 2024”, CDF. Disponibil online: <https://cdf.md/wp-content/uploads/2024/12/barbatii-si-egalitatea-de-gen-in-rm-images-2024.pdf>

10. -Disponibil online: <https://mai.gov.md/sites/default/files/Comisia%20cazuri%20de%20violenta/rezumat%20la%20RAPORT%20letal%20FINAL%202024.pdf>

Participarea online a fost descrisă ca „ineficientă în majoritatea cazurilor, agresorii se conectează, formal stau în fața ecranului, dar nu se implică și respectiv nu este rezultat... trebuie să recunoaștem că nivelul de educație a agresorilor, în cele mai multe cazuri, nu este compatibil cu instruirea online...”. Aceste constatări indică necesitatea urgentă de revizuire a cadrului normativ și de consolidare a mecanismelor de monitorizare și adaptare a intervențiilor, pentru a asigura eficiența și sustenabilitatea procesului de reabilitare. Participanții la focus-grupuri au evidențiat și dificultăți majore în aplicarea ordonanțelor de protecție, care prevăd obligarea agresorilor familiari să urmeze programe de reducere a comportamentului violent. Deși art. 3 din Legea nr. 8/2008 privind probațiunea a fost modificat pentru a include agresorii ca subiecți ai măsurilor de protecție, „nu există un mecanism clar de punere în executare prin birourile de probațiune”, a remarcat un participant. O altă provocare semnalată este legată de dependența de alcool, „Agresorii vin în stare de ebrietate, nu recunosc problema și nu sunt obligați să urmeze tratament”. Dependența de alcool este viciul de care suferă 40 din 69 de agresori (58%). Același pattern este valabil și pentru cazurile de femicid – 15 din 21 de agresori (71%). Un agresor într-un caz de femicid, fiind în stare de ebrietate alcoolică, a avut o tentativă de suicid. Dependența de alcool și abuzul de substanțe sunt adesea asociate cu niște comportamente agresive și violente. Consumul de alcool poate influența comportamentul agresiv și este asociat cu un risc crescut de violență, inclusiv femicid. Rezultatele studiilor atestă că rata agresorilor alcoolici este mare, circa 60-70%, iar lipsa accesibilității serviciilor de dezalcoolizare pentru agresorii dependenți de alcool prezintă o problemă. La fel ca și agresorii familiari, care, în mare parte, nu merg voluntar la un psihoterapeut pentru a învăța cum să-și controleze furia, persoanele dependente de alcool nu doresc să urmeze în mod voluntar tratamentul de dezalcoolizare. De asemenea, s-a subliniat că „agresori cu pedeapsă suspendată nu sunt obligați să participe la tratament pentru alcoolism sau consiliere psihologică”, în ciuda prevederilor din ¹¹Legea nr. 713/2001. Mecanismul de inițiere a tratamentului obligatoriu este considerat ineficient, iar refuzul tratamentului de către pacienți este frecvent. „Agresorii nu merg voluntar la psihoterapeut, iar cei cu dependențe refuză dezalcoolizarea, fără constrângere legală, nu se schimbă nimic”, a concluzionat un reprezentant al serviciilor sociale.

Datele obținute în cadrul focus-grupurilor cu referire la problema prezenței adicțiilor în rândul agresorilor se confirmă și prin datele prezentate de către Ministerul Sănătății ¹⁴potrivit cărora, la 31.12.2024, în supraveghere medicală în instituțiile narcologice din republică se aflau 43587 bolnavi de alcoolism cronic (2023 - 43431), bolnavi cu psihoze alcoolice - 570 (2023-516). Pe parcursul anului 2024 au fost luați în supraveghere medicală 2928 bolnavi de alcoolism cronic, (2023 - 2880). Incidența prin alcoolism în Republica Moldova este în ușoară creștere, în anul 2024 este de 119,0 cazuri la 100 mii locuitori(2023 - 117,2 cazuri). Valoarea cea mai mare de 389,2 cazuri la 100 mii locuitori (2023-328,0 cazuri) este în Raionul Călărași. Incidența la nivel raional este de 122,4 la 100 mii locuitori (2023-128,7), la nivel municipal – 78,7 cazuri la 100 mii locuitori, (2023 –59,3) având tendință spre creștere.

11 - Raport de analiză a cazurilor examinate de Comisia de monitorizare și analiză a cazurilor de violență în familie soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor în anul 2023. Disponibil online: <https://cdf.md/wp-content/uploads/2024/10/raport-letalitate-2023.pdf>

12 - Studiu privind realizarea drepturilor victimelor violenței în familie în sistemul de asistență și protecție din Republica Moldova. Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”, Chișinău, 2013. Disponibil pe: https://lastrada.md/publicatii/ebook/Violenta_raport_rom.pdf

13 - Art. 13,14,15,16 din Legea nr. 713 din 06.12.2001 privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope. Disponibilă online pe: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=107967&lang=ro#

14 - Proces verbal al Atelierului de lucru al Grupului Tematic II – Urmărirea penală/Politici coordonate din 22.05.2025.

Prevalența prin alcoolism pe perioada anului 2024 comparativ cu aceeași perioadă a anului 2023, pe Republica Moldova este în ușoară creștere – 1773,4 cazuri la 100 mii locuitori (2023-1767,1), la nivel municipal – 1683,0 cazuri la 100 mii locuitori (2023-1667,7), la nivel raional – 1785,6 cazuri la 100 mii locuitori (2023-1784,7). Valori mai mari ale prevalenței pe republică se atestă în raionul Leova 5173,5 cazuri la 100 mii locuitori (2023- 5064,6),) raionul Nisporeni -2993,2 cazuri la 100 mii locuitori (2023-3041,0), raionul Basarabeasca- 2975,0 cazuri la 100 mii locuitori (2023- 2925,9), raionul Șoldănești -2848,3 cazuri la 100 mii locuitori (2023- 2723,4), raionul Orhei -2804,1 cazuri la 100 mii locuitori (2023- 2776,7), raionul Rezina – 2427,0 cazuri la 100 mii locuitori (2023-2369,6), raionul Anenii Noi – 2379,9 cazuri la 100 mii locuitori (2023- 2296,5), raionul Ialoveni 2310,5 cazuri la 100 mii locuitori (2023 – 2287,9), raionul Florești - 2228,2 cazuri la 100 mii locuitori (2023-2228,2), raionul Călărași – 2156,2 cazuri la 100 mii locuitori (2023-2007,5), raionul Telenești – 2975,0 cazuri la 100 mii de locuitori (2023-2925,9). Au fost depistate timpuriu 2928 de persoane. Au primit tratament în staționar 5745 de persoane. Tratamentul specific dependenței de alcool și tratament antirecidivant în condițiile asistenței specializate de ambulatoriu au primit - 10301 de persoane. În baza Hotărârii judecătorești privind supunerea la tratament obligatoriu în IMSP Dispensarul Republican de Narcologie, pe parcursul anului 2024, au primit tratament antialcool și antidrog obligatoriu în condiții de staționar – 8 persoane.

Conform organului care a emis decizia judecătorească- 4 judecătoria sediul Buiucani; 2 judecătoria Strășeni; 1 judecătoria Calarași, 1 judecătoria Criuleni. Aceste constatări indică necesitatea consolidării cadrului normativ și instituțional, inclusiv prin impunerea tratamentului obligatoriu și dezvoltarea serviciilor de reabilitare accesibile și integrate. Dar și dezvoltarea serviciilor de reabilitare a agresorilor familiari la nivel național, de către instituțiile de stat, în baza bunelor practici internaționale, a necesităților identificate, inclusiv implicarea specialiștilor în domeniul narcologiei și sănătății mintale în evaluarea inițială a cazurilor și asistență.

1.4. Educație

Includerea materialelor didactice despre egalitatea de gen, violența bazată pe gen, rezolvarea non violentă a conflictelor și dreptul la integritate personală în programele formale la toate nivelurile de educație.

În vederea asigurării unei educații de calitate, în conformitate cu prevederile Convenției de la Istanbul și în spiritul promovării egalității între femei și bărbați, fete și băieți, Ministerul Educației și Cercetării (în continuare MEC) a inițiat în anul 2024 procesul de elaborare a Conceptului noului curriculum național, prin evaluarea conținuturilor disciplinare existente și identificarea nevoilor reale ale elevilor și cadrelor didactice. Concepția Dezvoltării Curriculumului Școlar a fost aprobată prin Ordinul MEC nr. 55 din 15 ianuarie 2025, marcând un pas esențial în direcția consolidării educației pentru relații armonioase, identitate personală, egalitate de gen și prevenirea violenței. Totodată, disciplina „Dezvoltarea personală”, implementată pentru clasele I–XII, a fost extinsă și consolidată tematic, contribuind la formarea unei culturi educaționale bazate pe respect și incluziune.

În paralel, MEC a inițiat procedura de evaluare a organizării și funcționării instituțiilor de învățământ primar și secundar general Ciclul I și Ciclul II, inclusiv a școlilor sportive, culturale și recreative cu scop de elaborare a propunerilor pentru actualizarea Regulamentului-cadru în conformitate cu prevederile Convenției de la Istanbul și vizează integrarea măsurilor specifice pentru prevenirea și combaterea violenței de gen și a violenței în familie. Curriculumul și programele educaționale conțin elemente ale tematicii asigurării egalității între femei și bărbați, prevenirii și combaterii violenței în diferite discipline obligatorii și opționale, atât la nivelul învățământului primar și secundar general, cât și în învățământul profesional tehnic și cel superior.

Din datele prezentate de MEC rezultă că au fost întreprinse acțiuni strategice pentru identificarea și combaterea fenomenului hărțuirii sexuale în instituțiile de învățământ primar și secundar general (Ciclul I și II), precum și în școlile sportive, culturale și recreative. În acest sens, a fost demarată evaluarea organizării și funcționării instituțiilor educaționale în raport cu implementarea Regulamentului-cadru, cu scopul de a analiza eficiența măsurilor existente de prevenire și combatere a violenței de gen. Totodată, MEC a realizat un studiu național privind formele, frecvența și impactul hărțuirii sexuale asupra elevilor, corelând rezultatele cu procesul de elaborare a noului curriculum național, pentru integrarea conținuturilor relevante în disciplinele predate. Au fost consultate cadrele didactice și specialiștii în educație pentru identificarea nevoilor de formare profesională, iar în perioada de raportare au fost organizate sesiuni de instruire pentru **800** de psihologi, cadre manageriale și didactice din patru raioane, precum și seminare dedicate educatorilor din grădinițe. MEC a dezvoltat suporturi educaționale pentru **587** de profesioniști, în conformitate cu principiile Convenției de la Istanbul, și a colaborat cu centrele de tineret și centrele de sănătate prietenoase tinerilor pentru integrarea modulelor despre egalitate de gen, prevenirea violenței și relații sănătoase. Conținuturile disciplinei „*Dezvoltare personală*” au fost extinse pentru clasele I–XII, consolidând educația pentru identitate, relaționare armonioasă și non-violență. Ministerul Educației și Cercetării a demonstrat angajament activ în promovarea valorilor egalității de gen și a comportamentului nonviolent în instituțiile de învățământ, prin organizarea unor campanii de informare și sensibilizare cu impact național. În parteneriat cu Alianța ONG-urilor active în domeniul protecției copilului (APSCF) și cu sprijinul financiar al LED, MEC a lansat campania „*Împreună, fără bullying*”, care a inclus Săptămâna antibullying, având ca obiectiv combaterea stereotipurilor de gen și promovarea interacțiunilor respectuoase între fete și băieți. Peste **180.000** de elevi și **3.500** de cadre didactice au fost implicați în această inițiativă, reflectând o mobilizare semnificativă la nivelul comunităților școlare.

De asemenea, MEC a organizat campania anuală „*16 zile de activism pentru eliminarea violenței împotriva femeilor și fetelor*”, contribuind la educarea publicului privind rolul bărbaților în prevenirea violenței de gen. Activitățile extracurriculare desfășurate – inclusiv traininguri, flash-moburi, concursuri, dezbateri și jocuri de rol – au avut ca scop schimbarea percepțiilor sociale asupra masculinității și promovarea relațiilor sănătoase, consolidând astfel o cultură educațională bazată pe respect, incluziune și prevenirea violenței.

Dincolo de acțiunile inițiate de Ministerul Educației și Cercetării, focus-grupurile au evidențiat provocări semnificative privind aplicabilitatea practică a modulelor educaționale dedicate prevenirii și combaterii VÎF și a VF și educației juridice, educație financiară, relațiilor armonioase de familie. Deși aceste teme sunt incluse în curriculum, ele rămân în mare parte opționale și neaccesate de elevi. „*Directorii de școli, în mare parte, nici nu acordă posibilitatea de a alege, propunând disciplinele pentru care au profesori disponibili*”, a remarcat un participant. „*Mie un director de școală mi-a spus ...Da, noi avem ca opțional educația juridică, dar eu am profesori care, în contextul reducerii numărului de elevi, nu le ajung ore pentru a avea o normă didactică... evident că punem ca discipline opționale acele pentru care avem profesori și pe care părinții le consideră prioritare: matematica, limba română, alte discipline de la BAC.*” Reprezentanții ONG-urilor care lucrează cu tinerii au menționat că „*deși erau opționale de tip matematică creativă etc., făceau aceleași ore de matematică sau română... din discipline opționale își amintesc doar religia.*” S-a subliniat, de către mulți factori de decizie din școli, că „*relațiile armonioase de familie*” și „*educația juridică*” nu sunt considerate esențiale și sunt neglijate, iar în zonele rurale „*corpul didactic este îmbătrânit... profesorii pensionari întâmpină dificultăți în transmiterea unor informații sensibile legate de educația sexuală.*” Pentru o implicare reală a școlii în prevenirea violenței, participanții au recomandat „*dezvoltarea de parteneriate cu ONG-uri și profesori care să predea prin metode de la egal la egal*”, precum și „*implicarea Centrelor Prietenoase Tinerilor, care sunt structuri instituționale în subordinea Ministerului Sănătății.*” Totodată, s-a propus ca MEC, cu sprijinul ANPCV, „*să monitorizeze procesul de alegere în școli a disciplinelor opționale și cât de reală, dar nu trucată, este această alegere.*”

Provocările identificate în sectorul educației contribuie la perpetuarea prejudecăților și stereotipurilor de gen, reflectate în mod clar în percepțiile populației. Conform datelor IMAGES-2 din 2024,¹⁵ 86% dintre bărbați și 71% dintre femei consideră că „*pentru o femeie cel mai important lucru este de a avea grijă de casă și de a găti pentru familia ei*”, iar 66% dintre bărbați și 61% dintre femei atribuie exclusiv mamei responsabilitățile legate de îngrijirea copiilor. „*În familie, soții trebuie să-și împartă obligațiunile, sunt unele mai bărbătești și altele mai femeiești, ordine, curățenie, spălat, călcat. Eu, acolo nu mă amestec. Dar în rest este egalitate – femeia are dreptul la opinie, și încercăm să găsim compromisuri.*” De asemenea, 64% dintre bărbați susțin că ei trebuie să aibă ultimul cuvânt în luarea deciziilor în familie, în timp ce 43% dintre femei acceptă această situație.¹⁶

Aceste percepții sunt influențate de educația primită în familie și de tradițiile culturale dominante, iar lipsa aplicabilității reale a modulelor educaționale privind egalitatea de gen și prevenirea violenței în școli contribuie la menținerea acestor mentalități.

Este esențial ca sistemul educațional să abordeze aceste teme nu doar formal, ci prin metode participative și parteneriate intersectoriale, pentru a genera schimbări reale în atitudini și comportamente.

Pilonul II: Protecție

Protecția vizează o abordare holistică, profesională și orientată către victimă, prin structuri de sprijin pentru orice femeie care a suferit oricare dintre formele de violență.

2.1. Informare despre drepturi

Victimele trebuie să fie informate cu privire la drepturile lor, într-o limbă pe care o înțelegși să știe unde și cum să obțină ajutor.

Datele prezentate de autorități confirmă desfășurarea unei game largi de acțiuni de informare publică, cu accent pe prevenirea și combaterea violenței în familie (VF) și violenței împotriva femeilor (VÎF).

Ministerul Muncii și Protecției Sociale (MMPS) prin intermediul paginii oficiale <https://social.gov.md>, precum și pe rețelele sociale ale ministerului oferă acces facil la informații esențiale privind mecanismele de soluționare a cazurilor de violență, infrastructura de servicii sociale disponibile pentru victime și agresori, precum și resurse utile pentru profesioniștii din domeniu. Pagina este actualizată frecvent cu detalii despre activitățile desfășurate de MMPS, inclusiv rapoarte, studii și materiale informative relevante, contribuind la creșterea gradului de conștientizare și orientarea eficientă a populației către serviciile de sprijin disponibile.

În perioada de raportare, Ministerul Muncii și Protecției Sociale (MMPS) a desfășurat acțiuni de informare și sensibilizare în cadrul campaniei „16 zile de activism împotriva violenței”, prin elaborarea și distribuirea de materiale informative și spoturi video dedicate promovării Serviciului în domeniul prevenirii violenței în familie (VF) și reabilitării victimelor infracțiunilor.

Aceste materiale au vizat conștientizarea rolului esențial al specialiștilor și asistenților sociali comunitari în prevenirea violenței, susținerea victimelor și orientarea acestora către serviciile disponibile. Difuzarea s-a realizat atât pe paginile oficiale web, cât și pe rețelele sociale, asigurând o acoperire extinsă.

În cadrul parteneriatelor interinstituționale, UNHCR a dezvoltat materiale informative adaptate femeilor din comunitățile de etnie romă, difuzate în două dialecte ale limbii romani, cu subtitrări în limba română, prin intermediul canalului YouTube „Romni Info” și rețelelor sociale, ajungând la peste 2500 de beneficiari indirecti.

În paralel, cu sprijinul Organizației Internaționale pentru Migrație (OIM), au fost distribuite 1800 de postere cu informații despre rolul poliției în cazurile de violență, precum și contactele Serviciului Unic de Urgență **112** și Telefonul de Încredere pentru Femei și Fete – **08008 8008**. Aceste acțiuni au contribuit la creșterea gradului de informare și accesibilitate la servicii de sprijin, în special pentru grupurile vulnerabile.

MEC¹⁷ a raportat că 100% dintre elevii din instituțiile de învățământ au acces la informații privind mecanismele de prevenire și combatere a violenței, prin actualizări constante în compartimentul „Educație” al paginii web oficiale, care include date statistice, proiecte implementate și activități desfășurate în parteneriat cu organizații relevante.

Pe perioada de raportare, Agenția Națională pentru Prevenirea și Combaterea Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie (ANPCV) a creat și dezvoltat pagina web oficială, oferind un punct unic de acces la informații esențiale privind mecanismele de soluționare a cazurilor de VÎF și VF, serviciile sociale disponibile pentru victimele VÎF și VF, precum și toate actele normative relevante în domeniu. În vederea creșterii gradului de informare a populației, în special a fetelor și femeilor, ANPCV a elaborat și distribuit conținut informativ sistematic atât pe site-ul instituției, cât și pe platformele sociale Facebook și Instagram. Pe perioada de raportare, Ministerul Afacerilor Interne (MAI) a desfășurat o campanie amplă de informare publică, distribuind **42.123** de materiale informative și plasând **26** de panouri stradale în **11** localități din țară, cu detalii privind modalitățile de denunțare a cazurilor de violență împotriva femeilor și violenței în familie. În perioada 15 mai – 15 iunie 2024, spoturi audio au fost difuzate zilnic pe ecranele a 154 autobuze și 308 troleibuze din municipiul Chișinău, contribuind la informarea a peste 347.000 de persoane, cu implicarea a 15 parteneri instituționali. În paralel, pagina web oficială a MAI a înregistrat 2.958 de vizualizări pe articole dedicate serviciilor de sprijin pentru victime, inclusiv cele oferite de Centrul de Justiție Familială, care a devenit un model de intervenție integrată. Totodată, **5.826** de victime au beneficiat direct de informații privind drepturile lor și accesul la asistență juridică garantată de stat. În perioada de referință, Procuratura Generală a elaborat mai multe circulare, instrumente metodice cu caracter general și formulare-tip privind informarea victimei și/sau a părții vătămate despre drepturile și obligațiile sale, pentru a asigura informarea plenară privind drepturile părților în proces.

Aceste acțiuni reflectă o mobilizare interinstituțională semnificativă pentru consolidarea accesului la informare și orientarea eficientă a populației către serviciile de sprijin disponibile. În contradictoriu cu datele prezentate de autorități, în cadrul atelierelor tematice și focus-grupurilor desfășurate pe perioada de raportare, a fost evidențiat faptul că, deși organul de urmărire penală înmânează victimei scrisoarea de drepturi și oferă informații privind drepturile procesuale, această practică nu este întotdeauna suficientă și eficientă. Participanții au subliniat că *„informarea despre drepturi și obligațiile victimei este mai mult o formalitate”, iar „cele mai multe victime nici nu știu să scrie și să citească, nu tocmai să reușească să înțeleagă un text juridic copiat din Codul de procedură penală.”* Această realitate afectează grav capacitatea victimelor de a solicita protecție sau de a accesa serviciile specializate disponibile gratuit. În acest context, s-a accentuat necesitatea ca reprezentanții organului de urmărire penală să se asigure că victimele VÎF și VF sunt familiarizate cu legislația relevantă, măsurile de protecție și serviciile de asistență disponibile. De asemenea, s-a recomandat ca informațiile să fie transmise într-o manieră accesibilă, cu respectarea principiului acomodării rezonabile, pentru a facilita accesul real la justiție și sprijin.

17 - www.mec.gov.md

18 - <https://politia.md/ro/content/centrul-de-justitie-familiala-al-igp-de-6-luni-serviciul-victimelor-violentei-domestice-vizualizari-943>; <https://politia.md/ro/content/centrul-de-justitie-familiala-al-politiei-de-9-luni-spriznul-victimelor-violentei-familie-vizualizari-958>; <https://politia.md/ro/content/oferirea-spriznului-victimelor-violentei-familie-subiectul-sedintelor-de-lucru-organizate-vizualizari-522>; <https://politia.md/ro/content/un-de-activitate-al-centrului-de-justitie-familiala-protectie-si-servicii-integrate-vizualizari-535>.

Aceste constatări evidențiază necesitatea dezvoltării unor instrumente de comunicare adaptate nivelului de alfabetizare și nevoilor specifice ale victimelor, precum și formarea continuă a personalului implicat în procedurile penale.

Dincolo de eforturile autorităților în promovarea drepturilor victimelor violenței în familie și violenței împotriva femeilor, participanții la focus-grupuri au semnalat că „*nu toate victimele sunt informate despre drepturile lor*”, în special, femeile din zonele rurale, comunități etnice sau religioase cu culturi patriarhale, femeile cu dizabilități și cele în etate cu mobilitate redusă. „*Singurul om care intră în casa lor este poștașul care le aduce pensia, iar în cazul celor singuratice – lucrătorul social sau preotul când vine cu ocazia postului sau a diferitor sărbători religioase*”, a menționat un participant. În acest context, s-a subliniat necesitatea adaptării metodelor de distribuire a materialelor informative, astfel încât acestea să ajungă efectiv la persoanele cu vulnerabilități multiple. O recomandare concretă a vizat „*implicarea angajaților Poștei Moldovei (poștașii), care sunt persoane de încredere pentru vârstnici și ar putea observa semnele de violență, dar și informa despre drepturi.*” De asemenea, s-a propus „*implicarea mediatorilor comunitari romi în informarea femeilor din comunitatea romă*”, pentru a asigura o comunicare eficientă și cultural adaptată. Aceste sugestii evidențiază importanța extinderii rețelelor de informare prin canale de încredere și apropiate de realitatea cotidiană a grupurilor vulnerabile.

2.2. Servicii de asistență

Victimele ar trebui să aibă acces la servicii specializate de asistență pentru femei, care sunt adesea oferite de femei pentru alte femei și dedicate unui anumit tip de violență.

Victimele ar trebui, de asemenea, să aibă acces la servicii generale, cum ar fi consiliere juridică/sprijin juridic, consiliere psihologică, asistență financiară, locuințe, educație, asistență medicală, servicii sociale și asistență în găsirea de locuri de muncă} În ultimii ani, Republica Moldova a înregistrat progrese semnificative în prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței în familie, prin îmbunătățirea cadrului legislativ și ratificarea Convenției Consiliului Europei (Convenția de la Istanbul). Compararea datelor IMAGES-1 (2015) cu IMAGES-2 (2024) indică o creștere a gradului de informare în rândul femeilor privind serviciile disponibile, de la 68% la 74%, și o creștere a numărului celor care au apelat efectiv la aceste servicii, de la 3% la 11%. Cu toate acestea, doar 1 din 10 victime accesează sprijinul existent, ceea ce denotă necesitatea intensificării eforturilor de informare și facilitare a accesului.¹⁹

Potrivit datelor prezentate de autorități, în perioada de raportare, centrele și serviciile de asistență și protecție pentru victimele VF au oferit o gamă complexă de intervenții, incluzând protecție și plasament temporar, asistență juridică, socială și psihologică, suport financiar și servicii de igienă, dezvoltarea deprinderilor de viață independentă, sprijin informațional pentru integrare socială, educație non-formală, promovarea socializării și monitorizarea post-integratoare. Aceste servicii contribuie la consolidarea autonomiei femeilor și reintegrarea lor în familie și comunitate, reflectând angajamentul statului pentru o abordare multidimensională și centrată pe nevoile reale ale victimelor.

Totodată, MMPS, cu susținerea partenerilor, a dezvoltat proiectul *„Susținerea eforturilor multi-sectoriale orientate spre prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor, prin asigurarea accesului la servicii cuprinzătoare de asistență pentru victimele violenței, inclusiv prin implementarea programelor de abilitare economică”*, susținut financiar de Regatul Suediei. Proiectul se desfășoară în perioada 2023-2025 și are drept scop abordarea holistică a serviciilor de sprijin în cadrul programelor de scară mică, care vor aduce independență economică beneficiarelor. În cadrul Programului de abilitare economică, din noiembrie 2023 și până în noiembrie 2024, aproximativ **300** de femei și fete au participat la ateliere de abilitare și informare, cursuri cu durata de 5 zile de dezvoltare personală și orientare către angajare, cursuri cu durata de 3 zile de orientare în activități generatoare de venituri și sesiuni de mentorat individuale. 21 de femei din localitățile Soroca, Hîncești, Telenești, Bălți, Ștefan-Vodă, Căușeni, Sîngerei, Dondușeni și Chișinău au fost desemnate câștigătoare a programului de vouchere TransFormare și vor beneficia de vouchere financiare de până la 50.000 MDL pentru a iniția și dezvolta activități generatoare de venituri. Programul de vouchere a vizat prioritar victimele VÎF și VF, în special din grupurile subreprezentate, care au participat la programul de abilitare economică.

Potrivit studiului IMAGES 2,²⁰ există diferențe notabile între opiniile bărbaților și ale femeilor cu privire la serviciile necesare unei femei care a experimentat violența în familie. Deși percepția femeilor victime nu diferă esențial de cea a femeilor în general, se remarcă o nuanță semnificativă: *„femeile care au trecut prin experiența violenței plasează pe ultimul loc serviciile de plasament și îngrijire temporară a copiilor, după serviciile de pază și protecție.”* Această ierarhizare sugerează că, în situații de risc, nevoia de siguranță imediată și protecție personală este percepută ca prioritară, în timp ce soluțiile de adăpost și sprijin familial temporar sunt considerate mai puțin accesibile sau eficiente. Aceste constatări indică necesitatea adaptării intervențiilor instituționale la realitățile și prioritățile exprimate direct de supraviețuitoare. Participanții la focus-grupuri au confirmat existența și funcționarea serviciilor sociale specializate, subliniind că *„acestea contribuie la oferirea unui răspuns coordonat pentru victime datorită unei colaborări strânse între instituțiile de stat și societatea civilă.”* Cu toate acestea, participanții au declarat că analiza experiențelor din teren au evidențiat că *„numărul serviciilor de scurtă și lungă durată pentru victimele violenței în familie este încă insuficient.”* Majoritatea intervențiilor sunt de criză, iar serviciile de lungă durată, esențiale pentru reintegrarea și independența victimelor, sunt limitate. Această fragmentare afectează accesul la servicii de consiliere psihologică pe termen lung și alte servicii de lungă durată, care *„sunt oferite în principal de ONG-uri cu sprijinul donatorilor.”* S-a evidențiat lipsa apartamentelor sociale și dependența centrelor de zi de finanțarea externă. În acest context, participanții au subliniat necesitatea *„dezvoltării unui cadru normativ care să asigure funcționalitatea și durabilitatea serviciilor specializate, inclusiv prin mecanisme de procurare a serviciilor din sectorul social.”* Contractarea de către MMPS a Centrului Internațional „La Strada”-Moldova pentru gestionarea serviciului „Telefonul de Încredere pentru Femei și Fete” reprezintă un exemplu de bune practici naționale instituționalizate.

Aceste constatări indică urgența consolidării infrastructurii publice și a sustenabilității financiare pentru a răspunde adecvat nevoilor complexe ale victimelor și copiilor acestora.

Analiza datelor cantitative și calitative a conturat următoarele priorități în viitor pe partea dezvoltării serviciilor:

- Includerea în Nomenclatorul serviciilor sociale a serviciilor specializate pentru victimele violenței (în afară de centrul de plasament și centrul pentru agresori) a centrelor de zi și a locuințele sociale și elaborarea standardelor de calitate pentru acestea;
- Încadrarea în Pachetul de servicii sociale de bază a serviciului social de reabilitare pentru victimele violenței în familie și a violenței în bază de gen;
- Dezvoltarea mecanismului de monitorizare a calității serviciilor sociale prestate în centrele de plasament, instituțiile rezidențiale (spitalele de psihiatrie etc.), centrele de zi, locuințele sociale; Includerea victimelor violenței în familie în categoria de persoane asigurate în cadrul sistemului asigurării obligatorii de asistență medicală pentru a beneficia de servicii medicale;
- Alocarea de resurse financiare pentru procurarea serviciilor specializate destinate victimelor violenței în familie și violenței împotriva femeilor de la prestatorii privați;
- Elaborarea și extinderea programelor specializate de sprijin psihologic și economic pe termen lung pentru victimele violenței, în special în mediul rural, unde astfel de servicii sunt mai puțin disponibile;
- Monitorizarea și evaluarea calității serviciilor sociale pentru femeile afectate de violență, inclusiv implicarea femeilor beneficiare de servicii în aceste activități.

2.3. Adăposturi și centre de criză

Victimele trebuie să aibă acces la un adăpost local, ușor accesibil pentru femei și copii. Victimele trebuie să aibă acces la un centru ușor accesibil din apropiere, care oferă consiliere medicală imediată, tratarea traumelor și servicii medico-legale

Potrivit Raportului Republicii Moldova privind implementarea Convenției Consiliului Europei privind combaterea violenței față de femei și violenței în familie, serviciile specializate destinate victimelor includ intervenții multidisciplinare precum plasament temporar, asistență juridică, psihologică, socială și medicală. Pentru asistența și protecția victimelor violenței în familie **au fost dezvoltate servicii specializate (cu finanțare din bugetul de stat) asigurate de 9 Centre de plasament din diferite locații ale țării. Totodată menționăm că servicii de asistență, consiliere informațională, psihologică, juridică și de plasament se oferă și de alte 10 organizații ale societății civile care funcționează pe întreg teritoriu republicii.** În 2021, de către autoritățile raionale Ungheni a fost inițiată crearea unui serviciu specializat pentru victimele violenței sexuale, proiect al cărui concept a fost co-creat de un grup de experți locali și internaționali în cadrul spitalului raional, în cadrul proiectului EVA „Promovarea egalității de gen în raioanele Cahul și Ungheni”, implementat de UN Women Moldova, în parteneriat cu UNICEF și finanțat de Uniunea Europeană. Serviciul regional integrat pentru victimele violenței sexuale Ungheni a oferit asistență pentru **37 victime**, dintre care 25 victime ale infracțiunii de viol și 12 – ale tentativei de viol.

Datele reflectă eforturile statului în consolidarea rețelei de protecție, însă raportul evidențiază și nesitatea extinderii capacității de plasament pentru a corespunde standardelor internaționale și nevoilor reale ale victimelor.

2.4. Măsuri de protecție pentru victimele violenței împotriva femeilor și ale violenței în familie Ordine de restricție de urgență și ordonanțe de protecție sau restricție.

Acestea ar trebui să fie ușor accesibile pentru protecția imediată a victimei, fără niciun cost.

Studiile publicate în perioada de raportare indică o scădere semnificativă a nivelului de informare în rândul bărbaților cu privire la posibilitatea emiterii unei ordonanțe de protecție de către instanțele de judecată – de la 50% în 2015 la 36% în 2024. În cazul femeilor, nivelul de informare a rămas practic neschimbat (44% în 2015 și 43% în 2024), ceea ce sugerează stagnarea eforturilor de comunicare publică în rândul grupurilor țintă. În ceea ce privește ordinul de restricție de urgență emis de poliție, gradul de informare este similar între femei (40%) și bărbați (38%), însă 2 din 10 bărbați au declarat că nu ar respecta prevederile acestuia.

Aceste date evidențiază necesitatea intensificării campaniilor de informare și educare juridică, cu accent pe responsabilizarea agresorilor și promovarea măsurilor de protecție ca instrumente legale esențiale în prevenirea recidivei și protejarea victimelor.

Numărul ordinelor de restricție de urgență este în creștere în 2024 comparativ cu 2023. Datele statistice indică o creștere a numărului de ordine de restricție de urgență (în continuare ORU) eliberate de către poliție în anul 2024, totalizând 5826, comparativ cu 5723 înregistrate în 2023.

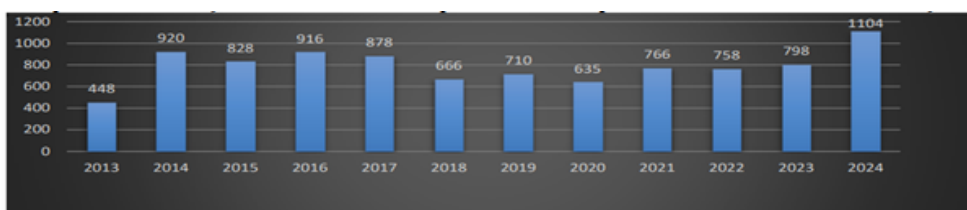
Această tendință reflectă o intensificare a intervențiilor instituționale în cazurile de violență în familie. Cu toate acestea, persistă o problemă gravă privind respectarea acestor măsuri de protecție: în anul 2024 s-au constatat 874 cazuri de încălcare a ORU, în creștere cu 10,91% față de cele 788 cazuri raportate în 2023, conform datelor Inspectoratului General al Poliției.

Analiza de fond relevă că sancțiunile contravenționale aplicate pentru încălcarea ordinelor, predominant muncă neremunerată în folosul comunității între 45 și 60 de ore, nu au un efect disciplinar suficient asupra agresorilor.²¹

În plus, examinarea cauzelor contravenționale este adesea tergiversată din cauza deficitului de personal în instanțele de judecată, ceea ce favorizează intervenirea prescripției și exonerează agresorii de executarea sancțiunii.

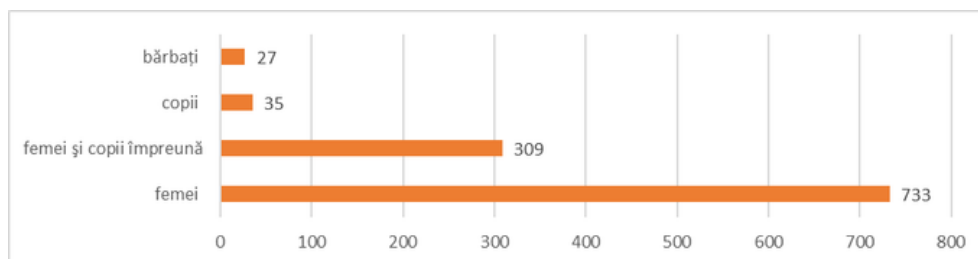
21 - Notă: Participanții au avut în vedere situațiile anterioare intrării în vigoare a modificărilor legislative ce vizează întreruperea prescripției.

Numărul ordonanțelor de protecție în anul 2024 este în creștere. În anul 2024, instanțele judecătorești au emis **1104** de ordonanțe de protecție în vederea asigurării protecției victimelor violenței în familie, în creștere față de cele 798 de ordonanțe emise în 2023. (Figura 1) În urma analizei datelor furnizate de DAS/STAS, cele mai multe cereri privind aplicarea formelor de protecție au fost înregistrate de Ialoveni – 182, Orhei – 48, Criuleni și UTA Găgăuzia câte 33 de cereri. Florești a înregistrat 6 cereri, Căușeni – 12, Strășeni – 15, Ocnița – 5, Dondușeni – 14, Ștefan Vodă – 4, Basarabeasca – 9 (total 373). În 57 de cazuri STAS a participat ca persoană interesată în solicitarea măsurilor de protecție. Ca urmare a sprijinului oferit au beneficiat de măsuri de protecție 350 de victime au beneficiat de măsuri de protecție.

Figura 1. Dinamica ordonanțelor de protecție, emise de către instanțele judecătorești

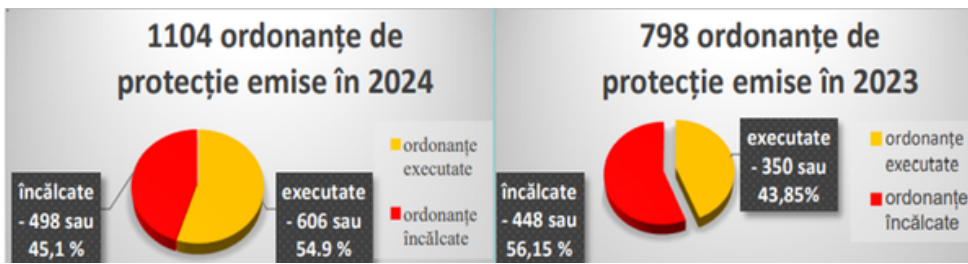
Prin aceste măsuri au fost protejate **733** de femei, 35 de copii, 309 femei și copii împreună, precum și 27 de bărbați. (Figura 2)

Figura 2. Profilul victimelor care au solicitat ordonanță de protecție

Conform art. 15 al Legii nr. 45/2007, ordonanța de protecție impune agresorului restricții și obligații, a căror executare este monitorizată de organele de poliție și alte instituții abilitate cum ar fi organul de probațiune în partea aplicării monitorizării electronice. Modificările legislative au permis instituirea monitorizării electronice a respectării restricțiilor, consolidând astfel mecanismele de supraveghere. Totuși, datele Inspectoratului General al Poliției (în continuare IGP) relevă o creștere a cazurilor de neexecutare: în 2024, 498 de ordonanțe au fost încălcate, reprezentând 45% din totalul emis, comparativ cu 448 cazuri înregistrate în 2023. (Figura 3).

Deși Legea nr. 316/2022 a înăsprit sancțiunile prevăzute la art. 320¹ din Codul penal, introducând pedeapsa cu închisoarea de până la 4 ani și posibilitatea aplicării arestului preventiv, eficiența acestor măsuri este afectată de factori precum durata procedurilor judiciare și capacitatea instituțională de monitorizare

Figura 3. Ponderea ordonanțelor de protecție executate, în raport cu cele încălcate pentru perioada XI luni ale anului 2024 în comparație cu anul 2023

Constatările rezultate din analiza datelor administrative se confirmă și prin opiniile exprimate de femei în cadrul studiilor și consultărilor reflectă un grad de scepticism mai pronunțat față de respectarea prevederilor ordinului de restricție de urgență de către soț sau partener, comparativ cu răspunsurile oferite de bărbați. Femeile cu vârsta între 40–49 și 50–59 de ani²², provenind din gospodării cu venituri reduse, au declarat într-un număr mai mare că „nu sunt sigure că soții/partenerii lor ar ține cont de prevederile ordinului de restricție de urgență.” Această neîncredere este alimentată de percepția că „nepedepsirea agresorilor și grija primordială a statului față de drepturile acestora continuă să fie o problemă care amenință siguranța și viața victimelor.”

Un specialist a sesizat că frica de blamare socială rămâne un factor inhibant, împiedicând femeile să solicite ajutor sau să raporteze cazurile de violență. În contrast, atitudinea bărbaților față de respectarea ordonanței de protecție arată mici tendințe de îmbunătățire: 88% ar contribui la întreținerea copiilor, 87% ar acoperi daunele cauzate, 85% ar respecta regimul de vizitare, iar 73% ar participa la programe de consiliere. Aceste discrepanțe între percepția victimelor și autoevaluarea agresorilor evidențiază necesitatea consolidării mecanismelor de protecție, sancționare și monitorizare, precum și a combaterii stigmatizării sociale.

Intensificarea acțiunilor de intervenție a autorităților în cazurile de VF a fost confirmată și în cadrul focus-grupurilor, unde participanții/participantele au evidențiat progrese semnificative în ultimii ani. S-a specificat, că dacă ar vorbi din perspectiva unei femei supraviețuitoare, schimbările remarcate includ posibilitatea de a beneficia de ordin de restricție de urgență, aplicarea monitorizării electronice agresorilor, intervenția mai promptă a poliției, referirea către servicii sociale specializate și accesul la asistență juridică garantată de stat. Aceste intervenții sunt descrise ca fiind uniforme la nivel național, ceea ce contribuie la consolidarea încrederii în sistemul de protecție și oferă premise pentru extinderea eforturilor societății civile. Totuși, reprezentanții ONG-urilor au remarcat că supraviețuitoarele subliniază că, deși aceste schimbări sunt importante, ele nu sunt încă suficiente pentru a asigura protecție durabilă și asistență pe termen lung, ceea ce impune continuarea reformelor și dezvoltarea serviciilor de sprijin integrat. Aceste constatări subliniază necesitatea revizuirii regimului sancționator și a consolidării capacității judiciare pentru a asigura eficiența măsurilor de protecție.

2.5. Asistență gratuită

Victimele trebuie să aibă acces la o linie telefonică de asistență gratuită și confidențială la nivel de țară, disponibilă non-stop, care să le ofere sfaturi de specialitate și să le direcționeze către serviciile relevante.

Potrivit datelor furnizate de autorități, în anul 2024, Serviciul de asistență telefonică gratuită pentru victimele violenței împotriva femeilor (VÎF) și violenței în familie (VF) – 080088008, finanțat de Ministerul Muncii și Protecției Sociale (MMPS), a recepționat **2.024** de apeluri, dintre care 1.192 au fost sesizări privind 532 de cazuri confirmate de violență (480 cazuri de VF și 82 cazuri de VÎF). Serviciul a oferit sprijin inclusiv persoanelor refugiate, înregistrând **64** de apeluri, dintre care 24 vizau cazuri de VÎF. În perioada raportată, consilierii au efectuat 645 de referiri către instituții și servicii relevante, inclusiv 41 către centrele de plasament, 246 către servicii de consiliere, 114 către poliție, 45 către Serviciul 112, 68 către CNAJGS și 57 către STAS. Din cele 480 cazuri de VF, au fost identificate 505 victime, dintre care 8 de gen masculin și 15 minore, cele mai afectate grupe de vârstă fiind 36–40 ani și 24–30 ani.

În cazurile de violență sexuală, toate victimele au fost femei, cele mai multe aparținând categoriei de vârstă 18–23 ani (31%), urmate de cele sub 18 ani (24%) și cele între 31–40 ani (19%). Aceste date confirmă rolul esențial al serviciului în identificarea, orientarea și sprijinirea victimelor, precum și necesitatea consolidării capacității de intervenție și extinderii serviciilor de suport, în special pentru categoriile vulnerabile.

Urmare a modificărilor operate în legislație în ultimii ani, în anul 2024 au fost înregistrat cel mai mare număr de cazuri de acordare a asistenței juridice garantate de stat (în continuare AJGS) calificate persoanelor cu statut procesual de victimă sau parte vătămată.

De asemenea, au fost create premise bune în vederea asigurării accesului timpuriu a presupuselor victime ale violenței domestice și infracțiunilor cu caracter sexual necesară pentru depunerea plângerii în vederea pornirii urmăririi penale, acestea putând beneficia de serviciile avocaților de serviciu care acordă asistența juridică de urgență în regim 24/24.

În anul 2024, Republica Moldova a înregistrat cel mai mare număr de cazuri de acordare a asistenței juridice garantate de stat (AJGS) persoanelor cu statut procesual de victimă sau parte vătămată, ca urmare a modificărilor legislative și consolidării mecanismelor de intervenție. Conform art. 20 lit. g) din Legea nr. 198/2007, victimele violenței în familie beneficiază de asistență juridică calificată indiferent de nivelul veniturilor. Din totalul de 3.879 cazuri înregistrate, 2.478 au vizat victime ale violenței domestice, inclusiv copii, iar 139 cazuri au fost asociate traficului de ființe umane.

În cadrul celor 3 Oficii Teritoriale al CNAJGS sunt 21 avocați specializați în acordarea asistenței juridice calificate victimelor infracțiunilor.

- *Prin Hotărârea Nr. 6 din ianuarie 2024 cu privire la actualizarea listei avocaților specializați care acordă asistență juridică garantată de stat persoanelor victime ale infracțiunilor.*

- Prin Hotărârea Nr. 10 din 26 ianuarie 2024 cu privire la aprobarea standardelor de calitate ale activității avocaților care acordă asistența juridică garantată de stat victimelor infracțiunilor și victimelor violenței în familie în procesul obținerii măsurilor de protecție.

Aceste standarde profesionale înglobează standardele internaționale, regionale și naționale și cele mai bune practici în domeniu. CNAJGS este determinat să contribuie la capacitatea prestatorilor de servicii în baza standardelor existente și recent aprobate, fiind utilizate și la monitorizarea performanței și calității serviciilor acordate. În colaborare cu ABA ROLI Moldova au fost organizate instruirii cu următoarele tematici:

- Aplicarea standardelor de calitate ale avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat victimelor infracțiunilor- au fost desfășurate 5 sesiuni de instruire pe întreg teritoriul țării (Oficiul teritorial Chișinău, Bălți, Cahul și Comrat);
- Aspecte de management a sistemului de asistență juridică garantată de stat; au fost desfășurate 10 sesiuni de instruire pe întreg teritoriul țării (Oficiul teritorial Chișinău, Bălți, Cahul și Comrat). Aceste acțiuni reflectă angajamentul instituțional pentru profesionalizarea serviciilor juridice și garantarea accesului echitabil la protecție și justiție pentru victimele violenței.

Cu toate acestea, în cadrul atelierelor tematice desfășurate pe perioada de raportare, au fost semnalate dificultăți legate de calitatea și adaptabilitatea apărării juridice oferite victimelor VÎF și VF. Participanții au remarcat că „apărarea exercitată de către avocații care acordă AJGS nu întotdeauna este adaptată nevoilor victimelor”, iar „unii avocați sunt ghidați de stereotipuri și prejudecăți.”

Deși există o listă specializată de avocați, „în mare parte în această listă sunt incluși bărbați”, ceea ce poate genera disconfort pentru unele victime care „asociază imaginea agresorului cu cea a apărătorului și nu există conexiune și încredere între avocat și beneficiară.” S-a evidențiat că „la etapa examinării ordonanței de protecție, victima nu are posibilitatea să își aleagă avocatul ce prestează AJGS”, întrucât de cele mai multe ori acesta este desemnat de Oficiul Teritorial al CNAJGS la solicitarea instanței, iar „cauza se examinează în 24 de ore, avocatul prezent de multe ori nici nu are timp să studieze cererea, nu tocmai să facă conexiunea cu victima.”

În procesul penal, contravențional și civil, victima poate indica în cerere avocatul dorit, însă „nu toate cunosc acest drept.” În plus, „victimile nu își cunosc suficient dreptul de a beneficia de asistența unui avocat ce acordă AJGS, nemaivorbind de posibilitatea de a contracta un avocat privat, care pentru victimele VÎF și VF nu este accesibil.” Pentru a remedia aceste provocări, s-a subliniat necesitatea elaborării de materiale informaționale accesibile, „astfel încât acestea să fie accesibile pentru persoanele ce posedă un nivel de instruire elementară, dar și pentru victimele cu multiple vulnerabilități”, inclusiv prin „utilizarea pictogramelor și a reprezentărilor grafice.” Aceste constatări evidențiază importanța unei abordări incluzive și informate în garantarea dreptului la apărare.

2.6. Raportarea violenței către autorități

Autoritățile publice abilitate cu competențe pe domeniul violenței asigură identificarea, înregistrarea și raportarea cazurilor de violență împotriva femeilor și a violenței în familie.

Numărul cazurilor de violență în familie sesizate și înregistrate de autorități la nivel național este într-o ușoară creștere. Potrivit raportului statistic al Poliției, în anul 2024 au fost înregistrate **15976** de sesizări/apeluri privind violența în familie, ceea ce reprezintă o creștere²³ cu circa 4.93% în raport cu anul 2023, când au fost înregistrate **15224** de sesizări. (Figura 4.)

Tendențele de creștere a numărului de sesizări/raportări a cazurilor de violență împotriva femeilor (în continuare VÎF) și violență în familie (în continuare VF) se confirmă și prin datele statistice publicate de Serviciul „**Telefonul de Încredere pentru Femei**” al Centrului Internațional „La Strada”²⁴. Acest serviciu atestă că în anul 2024, prin intermediul Serviciului de asistență telefonică gratuită pentru victimele VÎF și VF – **080088008** (finanțat de MMPS) au fost recepționate **2 024** de apeluri, dintre care 1192 sunt sesizări privind 532 de cazuri de violență de VÎF și VF (480 cazuri de violență în familie și 82 cazuri de violență sexuală).²⁵

Figura 4. Dinamica adresărilor privind cazurile de violență în familie, pe parcursul anilor 2013 - 2024²⁶

Cele mai multe sesizări cu privire la cazurile de VF sunt înregistrate prin intermediul Serviciului Unic de Urgență **112**, majoritatea apelurilor provenind direct de la victime. Acestea sunt preluate de către poliție pentru examinare, iar ofițerul de serviciu al unității de gardă asigură înregistrarea imediată în Registrul nr. 2 – evidența altor informații referitoare la infracțiuni. Conform studiului „*Evaluarea răspunsului sistemului de justiție penală la cazurile de violență în familie în raioanele Cahul, Fălești, Ștefan Vodă și municipiul Chișinău*”²⁷, se constată o creștere semnificativă a numărului de femei tinere care aleg să raporteze actele de violență încă de la primul incident, marcând o schimbare de paradigmă în comportamentul de raportare și contribuind la intervenții mai timpurii și eficiente din partea autorităților. DAS/STAS a înregistrat înregistrarea a **3155** de sesizări privind cazurile de violență în familie, și care au fost referite următoarelor entități:

Căușeni – 12; Ștefan Vodă – 89; Anenii Noi – 0 sesizări; Strășeni – 2; Ialoveni – 189; Criuleni – 25; Dubăsari – 0 sesizări; Nișporeni – 685; Ungheni – 168; Călărași – 71; Glodeni – 161; Fălești – 135; Sângerei – 182; Ocnița – 34; Briceni – 137; Edineț – 38; Rîșcani – 45; Soroca – 57; Florești – 59; Drochia – 134; Dondușeni – 0; Bălți – 3; Hîncești – 33; Basarabeasca – 36; Leova – 32; Cimișlia – 21; Telenești – 69; Soldănești – 3; Rezina – 1; Orhei – 23; Cantemir – 0; Cahul – 0; Taraclia – 0; Chișinău – 826; UTA Găgăuzia – 62

²³ -Notă informativă: date statistice privind fenomenul violenței în familie pentru XII luni a anului 2024, IGP. Disponibil online: https://politia.md/sites/default/files/scvd_nota_12_luni_2024_8.pdf

²⁴ -https://old.lastrada.md/pic/uploaded/files/FFactSheet_T1%20sem%20I%202024.pdf

²⁵ -Disponibil online: <https://social.gov.md/comunicare/comunicate/serviciul-telefonul-de-incredere-pentru-femei-si-fete-implineste-15-ani-de-activitate/>

²⁶ -Notă informativă: date statistice privind fenomenul violenței în familie pentru XII luni a anului 2024, IGP. Disponibil online: https://politia.md/sites/default/files/scvd_nota_12_luni_2024_8.pdf

²⁷ -Evaluarea răspunsului sistemului de justiție penală la cazurile de violență în familie în raioanele Cahul, Fălești, Ștefan Vodă și municipiul Chișinău, CDF, Chișinău, 2024. Disponibil online: <https://cdf.md/wp-content/uploads/2024/11/coe-studiu-evaluare-cazurideviolentainfamilie.pdf>

În anul 2024, la solicitarea specialiștilor în domeniul prevenirii violenței în familie (VF) și a asistenților sociali, au fost convocate **971** de întruniri ale echipelor multidisciplinare teritoriale și comunitare, desfășurate în 29 de raioane, municipiul Chișinău și UTA Găgăuzia. Aceste întruniri au avut ca obiectiv coordonarea intervențiilor și facilitarea accesului victimelor la servicii de sprijin. Din totalul cazurilor înregistrate de către Serviciile Teritoriale de Asistență Socială (STAS), pentru **521** de victime au fost elaborate planuri individualizate de asistență, reflectând o abordare personalizată și integrată a nevoilor acestora. În total, 772 de victime au fost referite către servicii de asistență și protecție, inclusiv servicii specializate, cele mai multe cazuri fiind înregistrate în raioanele Ialoveni (216), Glodeni (161), Cahul (71), Cantemir (66) și Telenești (65).

De asemenea, au fost raportate **814** cazuri referite către entități competente – autorități locale, poliție, servicii sociale, servicii juridice, spitale și organizații necomerciale – în vederea soluționării multidisciplinare a cazurilor de violență.

Cu toate acestea, STAS au semnalat **84** de cazuri în care nu a fost posibil schimbul de informații între entități, din cauza refuzului de colaborare al victimelor, disfuncționalităților interinstituționale sau problemelor administrative. Distribuția acestor cazuri este următoarea:

- Criuleni – 68 de cazuri în care persoanele au fost informate, dar au refuzat semnarea Acordului de colaborare;
- Sîngerei – 1 caz cu implicare parțială;
- Ocnița – 7 cazuri;
- Dondușeni – 4 cazuri în care victimele au refuzat monitorizarea post-intervenție;
- Cahul – 3 cazuri grave de VF, soldate cu deces sau vătămare gravă, neraportate oficial de poliție;
- Cantemir – 1 caz similar, neraportat oficial.

Aceste date evidențiază atât eforturile de consolidare a răspunsului interinstituțional, cât și provocările persistente în asigurarea colaborării eficiente și protecției complete a victimelor.

Se impune continuarea demersurilor pentru îmbunătățirea mecanismelor de comunicare, creșterea încrederii victimelor în instituțiile de sprijin și dezvoltarea de protocoale clare pentru raportarea și monitorizarea cazurilor grave.

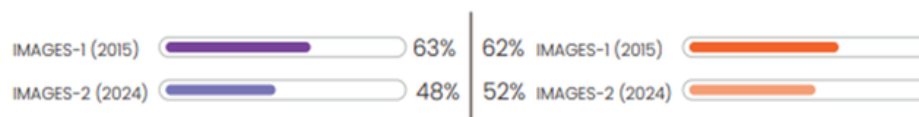
Potrivit informațiilor obținute în cadrul focus-grupurilor, creșterea nivelului de raportare a cazurilor de VF către autorități poate fi atribuită unui cumul de factori interdependenți. Printre aceștia se remarcă desfășurarea campaniilor de informare publică, care au contribuit la creșterea gradului de conștientizare în rândul victimelor și potențialelor victime cu privire la importanța apelării Serviciului Unic de Urgență 112, precum și a liniei telefonice dedicate femeilor, disponibilă non-stop și care oferă consiliere în condiții de anonim și confidențialitate.

De asemenea, mediatizarea cazurilor de violență în familie, în special a celor soluționate cu succes, a avut un rol catalizator în normalizarea actului de raportare. Nu în ultimul rând, respondenții observă o tendință pozitivă în ceea ce privește încrederea victimelor în capacitatea autorităților de a oferi protecție și asistență, ceea ce favorizează inițierea demersurilor de sesizare încă din fazele incipiente ale violenței. Poliția continuă să fie cea mai solicitată instituție în cazurile de VF, respectiv, în 8 din 10 cazuri de violență femeile apelează la poliție.²⁸

În pofida eforturilor instituționale de prevenire și combatere a fenomenului VÎF și a VF și promovare a mecanismelor de protecție, studiile de specialitate relevă existența unor bariere persistente care împiedică victimele să raporteze cazurile de VÎF și VF. Unul dintre principalii factori este informarea insuficientă a victimelor cu privire la procedurile de sesizare și la serviciile disponibile.

Conform datelor IMAGES-2, se constată o diminuare a nivelului de cunoaștere, atât în rândul femeilor, cât și al bărbaților, privind existența cadrului normativ care reglementează violența împotriva femeilor în Republica Moldova. Studiul „Bărbații și egalitatea de gen²⁹” indică faptul că doar 62,4% dintre femei cunosc legislația relevantă, în timp ce 9,1% neagă existența acesteia, iar 28,4% nu au cunoștință despre prevederile legale în domeniu. (Figura 5.) Aceste date subliniază necesitatea consolidării eforturilor de informare și educare juridică (Figura 5), ca parte integrantă a politicilor de prevenire și intervenție.

Cunosc despre existența normelor legale privind violența împotriva femeilor în Republica Moldova

Figura 5. Ponderea bărbaților și femeilor care cunosc existența normelor legale referitoare la violența față de femei în Republica Moldova, 2015 și 2024.

Participanții la focus-grupuri au mai evidențiat o serie de factori structurali și culturali care continuă să împiedice raportarea cazurilor de violență în familie și accesarea serviciilor de sprijin. Tradițiile locale, specificul cultural și prejudecățile de gen determină în continuare multe femei să tolereze violența și să ezite în a sesiza autoritățile, fenomen accentuat în comunitățile cu valori patriarhale pronunțate cum ar fi mediul rural, comunități etnice sau religioase.

Acceptarea violenței este alimentată nu doar de stereotipuri și influențe religioase, ci și de lipsa alternativelor reale, în lipsa unui sprijin concret, ruperea cercului vicios al violenței devine o opțiune inaccesibilă.

De asemenea, dependența financiară de agresor și costurile asociate deplasării către centrele raionale pentru accesarea serviciilor sau participarea la acțiuni procesuale constituie bariere semnificative. În plus, numărul limitat al serviciilor gratuite disponibile victimelor rămâne o problemă sistemică. Deși datele IMAGES-2 indică o creștere a numărului de femei care au apelat la aceste servicii, de la 3% în 2015 la 11% în 2024, rata de accesare rămâne scăzută, ceea ce subliniază necesitatea extinderii infrastructurii de sprijin și a măsurilor de abilitare economică a supraviețuitoarelor violenței.

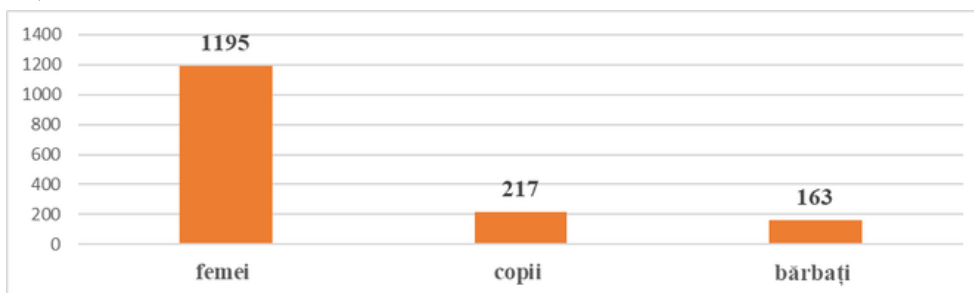
Pilonul III: Urmărire penală

Urmărirea penală stabilește un set de măsuri pentru asigurarea urmăririi penale și obținerea condamnărilor pentru faptele săvârșite prin violență. Responsabilitate deplină pentru toate actele de violență împotriva femeilor necesită un răspuns adecvat din partea autorităților de drept din sectorul justiției penale.

Numărul infracțiunilor în sfera relațiilor familiale este în creștere (avem o creștere +13% comparativ cu 2023). În anul 2024, comparativ cu perioada analogică a anului 2023, au fost înregistrate **1575** de infracțiuni în sfera relațiilor familiale, după cum urmează:³¹

- 34 de omoruri/tentative de omor (art. 145 alin. (2), lit. e1) Cod penal), dintre care în 19 cazuri - victima a supraviețuit (în 2023 au fost 27 de cazuri);
- 22 de violuri (art. 171 Cod penal) în anul 2023 au fost 37 de cazuri;
- 967 de cazuri care au întrunit elementele constitutive ale componenței de infracțiune de violență în familie, prevăzute de art. 2011 Cod penal (în 2023 au fost 880 de cazuri), dintre care:
  - 553 de cauze penale pornite pentru violență fizică.

Violența afectează în mod special femeile. Analiza datelor pe domeniu denotă faptul că, urmare acțiunilor violente, comise de către agresori în cadrul familiei, victime ale infracțiunilor calificate în baza art. 2011; art. 145; art. 171; art.172, art. 320³² au devenit 1575 de persoane, dintre care 1195 de femei; 217 copii și 163 de bărbați. (Figura 6.)

Figura 6. Profilul victimei violenței în familie

Potrivit datelor prezentate de MAI dintre cauzele menționate mai sus, pe parcursul anului: 61% din cauze au fost transmise în instanță de către procuror cu rechizitoriu; 11% au fost remise cu propunerea de încetare a urmăririi penale; 9% dintre dosare au fost încetate conform art. 275 CPP, în principal din cauza decesului inculpatului. Alte cauze au fost încetate din motive precum aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical, starea psihică a persoanei, liberarea de răspundere penală cu tragerea la răspundere administrative etc.

Consecvent, potrivit Raportului privind activitatea procuraturii pentru anul³³ 2024, Urmărirea penală în cauzele penale indicate a fost desfășurată prioritar și în termeni rezonabili (16-45 zile), nu a depins de plângere depusă de către victimă și a continuat chiar dacă victima și-a retras declarațiile/plângerea, fiindu-le asigurate drepturile procesuale și acces efectiv la justiție.

31 - Notă informativă: date statistice privind fenomenul violenței în familie pentru XII luni a anului 2024, IGP. Disponibil online: https://politia.md/sites/default/files/scvd_nota_12_luni_2024_8.pdf

32 - Notă informativă: date statistice privind fenomenul violenței în familie pentru XII luni a anului 2024, IGP. Disponibil online: https://politia.md/sites/default/files/scvd_nota_12_luni_2024_8.pdf

33 - Disponibil online: <https://www.procuratura.md/sites/default/files/2025-04/raport-privind-activitatea-procuraturii-anul-2024-final.pdf>

Procurorii au finalizat urmărirea penală cu întocmirea rechizitoriului fiind trimise în instanța de judecată pentru examinare în 642 de cauze penale ale pe fapte de violență în familie. Cu participarea acuzatorilor de stat au fost pronunțate **704** sentințe de condamnare (614 – 2023) a agresorilor familiari pentru comiterea violenței în familie, inclusiv:

- **275** – închisoare cu executarea pedepsei, dintre care 1 sentință cu aplicarea detenției pe viață;
- **175** - închisoare cu suspendarea condiționată a executării pedepsei penale (art.90 Cp); 115 - de la 2 la 5 ani;
- 46 - de la 5 la 12 ani; 13 - mai mult de 12 ani;
- **366** – au fost condamnați la muncă neremunerată în folosul comunității (311 bărbați, 88 dd femei).

Pentru fapte de neexecutare a măsurilor din ordonanța de protecție a victimei violenței în familie au fost pronunțate 207 de sentințe de condamnare, cu aplicarea pedepselor penale: muncă neremunerată în folosul comunității – 88 de persoane, închisoare cu suspendarea condiționată a executării pedepsei penale - 42 (art.90 Cp); închisoare cu executarea pedepsei- 77.

Combaterea violenței față de femei și în familie constituie un obiectiv strategic, prevăzut în Planul instituțional de acțiuni pentru implementarea Programului național 2023–2027, aprobat prin Ordinul Procurorului General nr. 13/3 din 16.02.2024, reflectând angajamentul ferm al autorităților de a asigura un răspuns prompt și eficient în fiecare caz.

Analizând datele privind infracțiunile de violență sexuală încadrate conform articolelor 171 175¹ din Codul penal, se constată că în anul 2024 au fost înregistrate 480 de cauze penale, incluzând fapte precum violul, acțiuni violente cu caracter sexual, hărțuirea sexuală, actul sexual cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani și alte acțiuni similare.

Distribuția procedurală relevă că 42% dintre cauze (167) au fost transmise procurorului cu propunere de clasare, 34% (137 cauze) cu propunere de întocmire a rechizitoriului și trimitere în instanță, iar 24% cu propuneri de punere sub învinuire sau încetare a urmăririi penale. Această statistică reflectă dificultățile persistente în investigarea și urmărirea penală a infracțiunilor sexuale, în special în ceea ce privește colectarea probelor, protecția victimelor și complexitatea emoțională a cauzelor.

Procentul ridicat de cauze propuse pentru clasare ridică întrebări serioase privind eficiența sancționării agresorilor și accesul real la justiție pentru victime.

Se impun măsuri urgente pentru identificarea cauzelor acestor decizii, fie că este vorba de probleme de încadrare juridică, practici investigative neuniforme sau dificultăți în acumularea probatoriului și pentru consolidarea capacităților instituționale în vederea asigurării unei protecții efective și echitabile.

Deși datele administrative indică o implicare instituțională crescută în combaterea violenței în familie, participanții la focus-grupuri au semnalat dificultăți persistente în obținerea condamnărilor care să descurajeze comportamentul agresiv. *„Condamnările nu sunt suficient de descurajante pentru agresori”*, a remarcat un specialist, subliniind că sistemul judiciar continuă să prioritizeze violența fizică în detrimentul altor forme, precum violența psihologică și economică. Potrivit Raportului Procuraturii Generale, în anul 2024 au fost înregistrate 262 de cauze penale de violență psihologică, comparativ cu 121 în 2023, ceea ce reprezintă o creștere de peste 50%.³⁴

Această evoluție poate reflecta *„o recunoaștere și raportare crescută a cazurilor de violență psihologică de către victime”*, dar și *„o îmbunătățire a capacității instituțiilor de încadrare juridică în baza art. 201¹ alin. (1) lit. b) Cod penal.”* Cu toate acestea, simpla creștere numerică nu este suficientă: *„sistemul se confruntă cu deficiențe majore în investigarea violenței psihologice”*, iar lipsa de expertiză și instrumente adecvate afectează eficiența protecției oferite victimelor.

S-a mai remarcat că majoritatea sesizărilor privind violența psihologică sunt înregistrate în Registrul nr. 2, destinat cauzelor contravenționale sau plângerilor fără caracter penal. În aceste condiții, investigația este deseori efectuată de polițiștii de sector, nu de ofițerii de urmărire penală, ceea ce poate compromite calitatea documentării cazului și a probatoriului. Aceasta practică are mai multe consecințe negative pentru victime: tergiversarea procedurilor, lipsa acțiunilor de urmărire penală prompte (ex. numirea expertizei psihologice), revictimizarea persoanei vătămate prin supunerea la acțiuni procesuale repetate (victima se audiază de către ofițerul de sector, după care de ofițerul de urmărire penală, judecător, sunt cel puțin trei audieri), frecvent, emiterea unei soluții de încetare.

Existența unui raport psihologic care evidențiază prezența semnelor violenței servește drept temei pentru înregistrarea în Registrul nr. 1, ceea ce permite calificarea faptei ca infracțiune și investigarea acesteia conform art. 273 CPP. În lipsa acestui raport: cazurile tind să fie tratate ca simple conflicte familiale, se aplică sancțiuni în baza art. 69 din Codul Contravențional (injurie), sau se adoptă soluții de încetare. Această practică riscă să invalideze experiența traumatică a victimei și să perpetueze impunitatea agresorului. Un caz de bună practică este raionul Ștefan Vodă, unde comunicările despre violența psihologică sunt înregistrate direct în Registrul nr. 1 și examinate ca materiale penale — ceea ce reflectă: o înțelegere mai riguroasă a caracterului infracțional al violenței psihologice și un angajament real din partea organelor de drept pentru protecția victimelor.

Existența unui cadru de investigație dependent de expertiza psihologică fără a avea asigurat acces echitabil la aceasta, echivalează cu restricționarea accesului la justiție. Situația actuală favorizează: tergiversări procedurale, revictimizare instituțională și un sistem care nu poate proteja eficient victimele violenței psihologice. Mai ales că accesul la expertiza judiciară psihologică este grav compromisă de:

- numărul extrem de redus de experți judiciari psihologici, care prestează servicii în cadrul Centrului de Medicină Legală;
- timpul de așteptare a rândului pentru examinarea psihologică a victimei de către expertul psiholog este excesiv: în medie 2 ani, chiar și în cele mai bune cazuri peste 12 luni;
- lipsa unui mecanism alternativ de numire a expertizelor psihologice către experții judiciari privați, din cauza costurilor ridicate ce urmează a fi achitate de ordonator, sau de către victimă însă acestea nu dispun în mare parte de surse financiare.

Aastă situație produce efecte directe asupra desfășurării procesului penal: victimele își pierd încrederea în sistem, considerând procesul lipsit de finalitate, în cazurile în care expertiza psihologică are loc după reabilitarea parțială a victimei, semnele psihologice de abuz pot lipsi sau fi insuficient documentate, ceea ce duce la clasarea cauzei sau achitarea inculpatului.

Durata excesivă a urmăririi penale și a judecării cauzei alimentează un cerc vicios de neîncredere, retraumatizare și impunitate.

Participanții la focus-grupuri au semnalat că, în contextul fluctuației de personal din organele de urmărire penală și instanțele judecătorești, *„nu toți profesioniștii cunosc aspectul de investigare a faptelor de violență și nu sunt sensibili la nevoile victimelor.”* Această lipsă de continuitate și expertiză afectează calitatea investigațiilor și încrederea victimelor în sistemul de justiție. În acest sens, s-a recomandat *„examinarea oportunității de specializare a ofițerilor de urmărire penală, procurorilor și judecătorilor pe cauze de violență,”* precum și *„armonizarea practicilor instituționale, investigarea violenței psihologice ca și infracțiune.”*

De asemenea, participanții au subliniat necesitatea *„eliminării filtrelor administrative care împiedică investigarea promptă”* și *„investirea în formarea profesională a ofițerilor de urmărire penală și procurorilor în recunoașterea și tratarea adecvată a acestui tip de violență.”* Pentru a susține acest proces, s-a propus *„dezvoltarea unui sistem clar și standardizat de acreditare pentru serviciile de expertiză psihologică și psihiatrico psihologică din domeniul privat,”* cu criterii bine definite de calitate, competență și etică profesională.

Totodată, s-a evidențiat importanța *„motivării studenților, masteranzilor și doctoranzilor în psihologie să aleagă o carieră în domeniul expertizei judiciare”* și *„implementarea unui sistem de supraveghere care să asigure respectarea standardelor de acreditare și utilizarea eficientă a resurselor în contractarea serviciilor psihologice private.”*

Aceste recomandări reflectă **nevoia urgentă de profesionalizare, specializare și standardizare în abordarea formelor non-fizice de violență**, pentru a asigura protecție reală și acces echitabil la justiție.

Pilonul IV: Politici coordonate

Politici coordonate stabilesc cerințele de bază pentru un răspuns holist la violența împotriva femeilor. Necesitatea unor politici eficiente, cuprinzătoare și coordonate la nivel de stat susținut de structurile instituționale, financiare și organizatorice necesare.

4.1. Cooperarea autorităților

Asigurarea existenței unor mecanisme adecvate care asigură o cooperare eficientă între sistemul judiciar, procurori, agențiile de aplicare a legii, autoritățile locale și regionale și ONG-uri.

ANPCV a creat și asigură funcționalitatea Consiliului național coordonator în domeniul prevenirii și combaterii violenței împotriva femeilor și a violenței în familie, asigurând astfel colaborarea dintre autoritățile și structurile organizaționale cu competențe în domeniul prevenirii și combaterii violenței împotriva femeilor și a violenței în familie, precum și cooperarea acestora cu organizațiile necomerciale naționale și organizațiile internaționale.

Pe parcursul perioadei de raportare, ANPCV a convocat prima ședință ordinară în luna noiembrie 2024, reunind reprezentanți de nivel înalt din cadrul autorităților și instituțiilor abilitate cu funcții de prevenire și de combatere a violenței în familie, ai organizațiilor necomerciale, ai mediului academic și ai organizațiilor internaționale. Ținând cont că una dintre funcțiile de bază ale Agenției reprezintă coordonarea interinstituțională, menționăm că pe perioada de raportare s-a creat mecanisme de colaborare atât la nivel guvernamental, cât și cu societatea civilă.

1. Platforma dedicată dialogului și cooperării cu organizațiile neguvernamentale și societatea civilă. În 2024, s-au organizat patru întruniri în cadrul acestei platforme de dialog. Una dintre ele a fost o discuție publică, organizată ca răspuns la acțiunea de protest a societății civile, după ce o mamă a doi copii a fost victima unui viol comis de trei bărbați într-o localitate rurală. Prin intermediul acestei platforme să abordează provocările sistematice, progresele înregistrate și identificarea soluțiilor pentru îmbunătățirea protecției victimelor. Colaborarea strânsă dintre stat și ONG-uri este crucială pentru a răspunde eficient nevoilor victimelor și a construi un sistem de protecție mai puternic.

2. Cooperarea cu partenerii de dezvoltare, inclusiv cu reprezentanții misiunilor diplomatice care oferă sprijin Republicii Moldova, în acest domeniu, reprezintă un aspect esențial în implementarea eficientă a politicilor de prevenire și combatere a violenței împotriva femeilor și a violenței în familie.

În acest sens, Agenția a organizat patru ședințe strategice în cadrul platformei de consultare și coordonare cu partenerii de dezvoltare, în scopul alinierii eforturilor și optimizării intervențiilor în domeniu. Astfel, în scopul identificării lacunelor existente din domeniul prevenirii și combaterii violenței, precum și întru implementarea recomandărilor GREVIO, Agenția a inițiat acțiuni pentru a elabora următoarele studii, în comun cu parteneri externi și instituții de referință, care vor contribui cu expertiză, resurse și suport tehnic în procesul de cercetare și implementare:

- Studiul privind Înțelegerea și abordarea intersecționalității dintre violența împotriva copiilor și violența împotriva femeilor în Republica Moldova;
- Studiul „Evaluarea răspunsului statului la cazurile femeilor victime ale violenței care au săvârșit infracțiuni împotriva agresorilor lor”;
- Analiza programelor de educație parentală din perspectiva prevenirii violenței împotriva copilului și a violenței împotriva femeii.

3. Organizarea Atelierelor de lucru, desfășurate între 8 și 30 octombrie, cu participarea specialiștilor din domeniul violenței bazate pe gen și protecției copilului, funcții instituite în urma reformei RESTART a MMPS. Aceste ședințe de lucru au reunit 95 de participanți din cadrul: Agențiilor Teritoriale de Asistență Socială (ATAS); Structurilor Teritoriale de Asistență Socială (STAS); Direcției Generale pentru Protecția Drepturilor Copilului mun. Chișinău; Direcția Generală Asistență medicală și Socială, mun. Chișinău; Direcția Generală a Sănătății și Protecție Socială, UTA Găgăuzia. Obiectivul acestor ateliere a fost identificarea nevoilor și lacunelor existente în gestionarea cazurilor de violență de gen și protecția copiilor, precum și formularea unor soluții eficiente pentru îmbunătățirea răspunsului interinstituțional.

4. Atelier de lucru privind coordonarea interinstituțională de către ANPCV a procesului de armonizare a cadrului legal privind dimensiunea digitală a violenței împotriva femeilor, în parteneriat cu UNFPA. Scopul atelierului fiind identificarea soluțiilor pentru combaterea creșterii semnificative a cazurilor de violență digitală și distribuirea ilegală a imaginilor intime ale fetelor și femeilor din Republica Moldova.

5. Două ședințe de coordonare cu instituțiile mass-media, prin această inițiativă, ne-am propus să consolidăm parteneriatul cu mass-media, transformând-o într-un aliat strategic în eforturile de prevenire a violenței și de promovare a unei societăți mai sigure și mai informate. Mass-media joacă un rol important în prevenirea violenței, contribuind activ la demontarea miturilor și stereotipurilor, încurajarea raportării cazurilor și informarea societății despre instituțiile competente și serviciile disponibile pentru victime.

În 2024, în contextul creșterii numărului de cazuri de violență expuse în spațiul public, o abordare sensibilă și bine documentată a acestui fenomen de către mass media poate influența semnificativ percepția publică și poate contribui la prevenirea și combaterea violenței.

6. Grup de lucru, format din experți și funcționari ai Agenției, care au elaborat Proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, rezultat din Raportul de compatibilitate a legislației Republicii Moldova cu prevederile Convenției de la Istanbul. Scopul principal al acestui proiect de lege fiind consolidarea protecției victimelor violenței în familie și de gen prin ajustarea și îmbunătățirea cadrului legislativ existent.

Printre cele mai importante modificări prevăzute în Proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative sunt:

- *Măsuri mai stricte de protecție a victimelor și sancționare a agresorilor;*
- *Extinderea definițiilor și includerea violenței digitale, se adaugă prevederi pentru protecția victimelor în mediul online și combaterea conținutului abuziv;*
- *Crearea unui mecanism consolidat de protecție și asistență pentru victime;*
- *Îmbunătățirea accesului la servicii și protecția categoriilor vulnerabile.*

Potrivit datelor prezentate, în perioada de raportare MMPS în implementarea politicilor pe domeniul prevenirii și combaterii VÎF și VF, MMPS colaborează cu autoritățile și instituțiile publice abilitate cu funcții de prevenire și combatere a VÎF și VF, conform prevederilor Legii nr. 45/2027, centrele prestatoare de servicii specializate, mediul academic, parteneri de dezvoltare, organizațiile societății civile. În afară de formări, susținerea partenerilor a inclus și dotări tehnice (birotică și tehnică de birou pentru specialiști, automobile, echipament, dotări tehnice și mobilieri pentru prestatorii de servicii, etc.).

Printre parteneri menționăm UNFPA, UN WOMEN, OIM, Oficiul Consiliului Europei. În anul 2024, au fost încheiate un total de 122 parteneriate pentru sprijinirea victimelor VF și pentru dezvoltarea unor servicii de asistență eficiente. Aceste parteneriate au avut scopul de a consolida rețelele de suport pentru victimele VF și de a facilita implementarea măsurilor de protecție și reintegrare socială. În scopul coordonării și monitorizării activităților, au fost desfășurate **143 de activități de coordonare** cu scopul de a îmbunătăți colaborarea între specialiștii din domeniul protecției sociale la nivel local în vederea prevenirii și combaterii VF și VÎF. Aceste activități au vizat creșterea gradului de conștientizare a specialiștilor asupra riscurilor și impactului VÎF și VF, precum și sprijinirea implementării reformei „Restart” în sistemul de asistență socială. În perioada de raportare, au fost desfășurate un număr semnificativ de activități de coordonare cu asistenții sociali comunitari, în scopul consolidării activității acestora în domeniul prevenirii VF și oferirii suportului necesar victimelor. Activitățile au inclus sesiuni de instruire, ședințe de coordonare, ședințe a echipelor multidisciplinare, precum și activități de sensibilizare a publicului cu privire la prevenirea VÎF și VF.

Au fost raportate **591 de activități realizate** de asistenții sociali comunitari, precum și elaborate 140 de rapoarte de evaluare și monitorizare a activității asistenților sociali comunitari. Au fost desfășurate un total de **206 acțiuni în comun**, în diferite regiuni ale Republicii Moldova, având ca scop principal prevenirea violenței. Aceste acțiuni au fost implementate prin colaborarea strânsă între autoritățile locale, Inspectoratele de Poliție, instituțiile educaționale, organizațiile necomerciale și alte structuri relevante, în vederea sensibilizării comunității și creării unui mediu mai sigur pentru toți cetățenii. În scopul asigurării executării măsurilor de protecție stabilite în ordonanța de protecție, au avut loc un număr semnificativ de colaborări (aproximativ 600) cu organele de poliție, instanțele judecătorești și alte instituții implicate în protecția victimelor. Colaborările au inclus ședințe de lucru comune cu poliția, coordonări între diverse instituții, precum și schimburi de informații pentru aplicarea măsurilor de protecție.

Au fost realizate numeroase ieșiri comune la domiciliile victimelor și agresorilor, în scopul asigurării protecției. De asemenea, colaborările cu birourile de probațiune au sprijinit gestionarea eficientă a cazurilor. În perioada de raport, reprezentanții autorităților din subordinea MAI, au participat la următoarele **întâlniri interinstituționale desfășurate - 23**.

Totodată, pe platforma Comisiei de monitorizare și analiză a cazurilor de violență în familie soldată cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimei, în anul 2024 au fost organizate și desfășurate **3 ședințe** cu participarea atât a reprezentanților autorităților statului cu competențe în prevenirea și combaterea violenței față de femei, cât și a organizațiilor neguvernamentale cu competențe în domeniul vizat.

În scopul asigurării cooperării cu organizațiile necomerciale, cu persoanele fizice și juridice MAI a realizat **15 parteneriate**, după cum urmează: *Asociația Obștească „CNFACEM”, Asociația Obștească Artemida, Serviciul Telefonul copilului 116111, Asociația „Centrul de Drept al Femeilor”, Agenția Națională de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în familie, UNICEF, Coaliția națională „Viața fără violență”, UN Women Moldova, Centrul Internațional „La Strada”, Organizația Internațională pentru Migrație în Moldova, A.O. „Didactica Aplicată”, SRL „VENDOSTAR”, Asociația Femeilor Antreprenoare din Moldova (AFAM), Inspectoratul Național de probațiune, Asociația Împotriva Violenței în Familie „Casa Mărioarei, Rețeaua Femeilor din cadrul Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM).*

În cadrul acestor parteneriate s-au desfășurat un șir de activități- 45, din care: *întâlniri bilaterale – 7 și instruirii – 20*, precum și alte activități, ca de exemplu: *Asociația Obștească „CNFACEM” de comun cu Inspectoratul Național de Probațiune și INSP al IGP, au desfășurat 6 ateliere informative cu agresorii familiari, precum și 3 ateliere de instruire în cadrul Campaniei Internaționale „16 zile de activism împotriva violenței pe diferență de gen și a violenței în familie”, în cadrul Școlii profesionale nr. 3 și nr. 6 din mun. Chișinău și în cadrul școlii profesionale din comuna Bubuieci. În parteneriat cu Telefonul copilului 116111 și INSP al IGP, au fost realizate 20 sesiuni de informare privind riscurile violenței în bază de gen, la care au participat 142 de copii cu vârsta cuprinsă între 7-14 ani.*

Totodată, organele de poliție, la nivel de structură specializată au organizat *27 de întâlniri cu autoritățile relevante*, precum și au încheiat și semnat *acorduri de parteneriat* cu instituțiile: *Acord de parteneriat între AO „ARTEMIDA” și IGP; Acord de parteneriat între Inspectoratul General al Poliției și Agenția Națională de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie; 7 Acorduri de parteneriat între „Centrul de Drept al Femeilor” și Inspectoratele de poliție Călărași, Criuleni, Dubăsari, Drochia, Glodeni, Rîșcani, Strășeni; Acordul de colaborare între Direcția de Poliție a mun. Chișinău a IGP și Direcția Generală pentru Protecția Drepturilor Copilului.*

Astfel, în asigurarea implementării acordurilor au avut loc următoarele *proiecte comune - 2*: La 15 mai 2024, de Ziua Internațională a Familiei, Inspectoratul General al Poliției în comun cu partenerii de dezvoltare, a dat start Campaniei Naționale de informare și sensibilizare cu genericul *„Siguranța familiei tale contează! – Informăm. Educăm. Protejăm”*, desfășurată în perioada 15 mai 2024- 15 iunie 2024.

La 27.05.2024, în urma unei donații din partea Asociației Femeilor Antreprenoare din Moldova (AFAM) și Ambasadei Statelor Unite ale Americii în Republica Moldova, mai multe beneficiare ale Centrului au primit articole vestimentare noi. În acest context, de către AFAM a fost dezvoltat proiectul social intitulat „*Garderoba Ta*”, care are ca scop oferirea unui suport victimelor violenței domestice. Prevenirea și combaterea violenței în familie este un domeniu care se află pe agenda de integrare europeană a Republicii Moldova și este conex capitolului de negocieri 23 „*Justiție și drepturi fundamentale*”. La această etapă, Ministerul Justiției este antrenat în elaborarea a 2 documente operaționale care cuprind măsuri de reformă și pe acest segment, și anume: proiectul Foii de parcurs privind Statul de drept; proiectul Programului național de aderare a RM la UE.

4.2. Cercetare și colectare de date

Colectarea și sintetizarea de date și efectuarea de cercetări privind prevalența tuturor formelor de violență împotriva femeilor și eficacitatea măsurilor întreprinse, care vor fi împărtășite publicului și agențiilor similare din alte țări, pentru comparație și pentru a încuraja cooperarea

Art. 11 al Convenției de la Istanbul impune ca părțile să colecteze „date statistice dezagregate relevante, la intervale regulate, privind cazuri care implică toate formele de violență”. În contextul celor expuse, prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice necesită elaborarea de politici bazate pe dovezi. Colectarea de date sistematice și comparabile din toate sursele administrative relevante este esențială în această privință, la fel ca și informațiile privind prevalența tuturor formelor de violență împotriva femeilor. Prin Legea nr.144/2021 Republica Moldova a ratificat Convenția de la Istanbul, astfel demonstrând importanța pe care o atribuie problematicii de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie și asumarea angajamentului ferm de realizare a măsurilor necesare în acest sens. Din data de 1 mai 2022 Republica Moldova, în calitate de stat parte la Convenție, a fost inclusă în procedura de evaluare.

Ratificarea de către Republica Moldova a Convenției de la Istanbul, impune obligația pozitivă a statului de a consfinți aceste prevederi în legislația națională și a stabili un cadru normativ afișat material cât și procesual compatibil cu standardele internaționale. La 26 octombrie 2023 GREVIO a adoptat Raportul de evaluare privind măsurile legislative și de altă natură, luate la nivel național, pentru punerea în aplicare a prevederilor Convenției de la Istanbul.³⁵ Raportul este rezultatul primei proceduri de evaluare (de referință) efectuate în privința Republicii Moldova (în continuare – Raportul GREVIO de evaluare). Evaluarea de referință notează că Republica Moldova nu dispune de un sistem integrat de colectare a datelor privind violența în familie și alte forme de violență împotriva femeilor.

Diferite autorități, inclusiv poliția, organele de urmărire penală, diferite departamente din cadrul Ministerului Justiției și Ministerului Muncii și Protecției Sociale, precum și instituțiile de sănătate colectează date, dar acestea nu sunt centralizate pentru a oferi o imagine cuprinzătoare asupra cazurilor raportate de violență împotriva femeilor și violență în familie. În plus, nu toate autoritățile relevante dezagregă datele în funcție de relația dintre victimă și agresor, iar datele nu sunt sistematic puse la dispoziția publicului.

GREVIO subliniază lipsa de coordonare și comparabilitate a datelor între autoritățile de aplicare a legii și sistemul judiciar, precum și lipsa unui sistem integrat de gestionare a cazurilor care ar permite urmărirea cazurilor în toate etapele procedurilor judiciare și de aplicare a legii și, prin urmare, împiedică evaluarea ratelor de condamnare, de uzură și de recidivă sau identificarea lacunelor în răspunsul instituțiilor la violența împotriva femeilor. Potrivit prevederilor Legii nr. 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie, a fost instituită Agenția Națională de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie (ANPCV), ca autoritate administrativă centrală în subordinea Guvernului. Agenția a fost abilitată să stabilească și să gestioneze un sistem coordonat de colectare și analiză a datelor administrative și a statisticilor oficiale în domeniu; să planifice și să organizeze desfășurarea cercetărilor, studiilor și campaniilor de informare pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie în comun cu autoritățile și instituțiile abilitate, cu organizațiile necomerciale, cu alți reprezentanți ai societății civile și cu partenerii de dezvoltare; să asigure crearea și menținerea paginii web oficiale privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie în scopul oferirii accesului populației, inclusiv la rezultatele studiilor, cercetărilor din domeniu; să elaboreze rapoarte naționale și să asigure aranjamentele în cadrul vizitelor de monitorizare în țară ale Grupului de experți pentru acțiunea împotriva violenței față de femei și a violenței în familie; să exercite și alte activități în domeniul prevenirii și combaterii violenței împotriva femeilor și a violenței în familie.

Consecvent, prin Hotărârea Guvernului nr.926/2023 a fost aprobat Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea ANPCV, care reglementează misiunea, domeniile de activitate, funcțiile, atribuțiile și drepturile Agenției. Totodată, în contextul ratificării de către Republica Moldova prin Legea nr. 144/2021 a Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul) și amplificării aspirațiilor RM de integrare în UE, importanța colectării datelor și producerii unor statistici naționale comparabile cu cele europene este crucială. În acest context, ANPCV a recurs la conceptualizarea unui Sistem informațional destinat evidenței victimelor familiale, incluzând scopul, obiectivele, principiile, caracteristicile de bază și funcționalitatea. Ținând cont de sarcinile principale ale ANPCV dezvoltarea sistemului informațional este prioritară și va juca un rol esențial în asigurarea unei intervenții integrate și personalizate pe fiecare caz separat, contribuind la evaluarea nevoilor individuale ale victimelor și la crearea unor planuri de suport adecvate. În acest context, elaborarea unui sistem informațional dedicat poate transforma modul în care datele sunt gestionate, partajate și utilizate de către specialiștii din domeniul social, psihologic și juridic.

Scopul principal al Sistemului informațional „VioData” este de a crește performanța de lucru a ANPCV și a instituțiilor publice responsabile de domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și violenței în familie și a reduce din povara administrativă în procesul de luare a deciziilor în cadrul autorităților publice, oferind la prima etapă utilizatorilor (angajaților ANPCV și altor utilizatori cu drept de acces) următorul set de servicii digitale comode și ușor de utilizat.

Elaborarea și dezvoltarea Sistemului informațional, conceput de către ANPCV, va facilita îmbunătățirea performanțelor instituționale în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie și va pune la dispoziție un instrument de lucru și susținere a activității instituțiilor responsabile, prin oferirea mijloacelor corecte de înregistrare, colectare, administrare, prelucrare și interpretare a datelor din acest sector.

Concluzii

În perioada de referință, Republica Moldova a înregistrat progrese semnificative în prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței în familie, prin consolidarea cadrului legislativ, extinderea serviciilor specializate și intensificarea campaniilor de informare.

Campaniile desfășurate la nivel național și local au fost apreciate pentru caracterul incluziv, adaptarea la grupurile vulnerabile și utilizarea canalelor digitale, contribuind la creșterea gradului de informare și la solicitarea directă a ordonanțelor de protecție de către victime. Cu toate acestea, lipsa unei strategii de comunicare coordonate generează fragmentare în mesajele transmise și afectează eficiența intervențiilor, iar evaluarea impactului campaniilor este deficitară, din cauza absenței datelor de referință și a indicatorilor de progres clari. Persistă reticența față de educația sexuală sensibilă la dimensiunea de gen, în special în comunitățile cu valori patriarhale, alimentată de prejudecăți culturale și mesaje religioase distorsionate. Implicarea bărbaților în campanii rămâne limitată, deși abordările care îi prezintă ca tați sau frați au demonstrat potențial de sensibilizare. ANPCV și-a demonstrat capacitatea de coordonare interinstituțională, implicând autoritățile publice, organizațiile societății civile și partenerii internaționali în acțiuni comune.

Totodată, au fost organizate instruirii multidisciplinare în conformitate cu Legea nr. 45/2007 și Convenția de la Istanbul, cu integrarea formală a modulelor de formare în patru instituții-cheie. Cu toate acestea, acoperirea instruirii rămâne inegală, iar lipsa unui cadru național de evaluare a performanțelor post-instruire limitează durabilitatea intervențiilor. Fluctuația ridicată de personal, cauzată de factori precum salariile modeste și stresul profesional, afectează durabilitatea intervențiilor.

Curriculumul elaborat de ANPCV pentru echipele multidisciplinare a fost apreciat, dar nu acoperă profesioniștii din sectorul juridic, ceea ce limitează coerența formării interinstituționale. Programele probaționale derulate de INP au demonstrat eficiență în reducerea recidivei, însă aplicarea acestora este limitată în cazul pedepselor contravenționale. Participarea formală, lipsa implicării reale și absența unui mecanism instituțional de reacție în cazurile de ineficiență au fost criticate în cadrul focus-grupurilor.

De asemenea, dependența de alcool rămâne un factor de risc major, iar aplicarea tratamentului obligatoriu prevăzut de lege este deficitară. Ministerul Educației și Cercetării a demonstrat angajament strategic în alinierea educației la prevederile Convenției de la Istanbul, însă aplicabilitatea practică a curriculumului privind egalitatea de gen și prevenirea violenței este afectată de reticența față de subiecte sensibile, lipsa cadrelor didactice și prioritizarea disciplinelor de examen. Percepțiile stereotipe de gen persistă în rândul populației, afectând eficiența intervențiilor educaționale.

Serviciile de consiliere psihologică și sprijin economic pe termen lung sunt încă insuficient dezvoltate și oferite preponderent de ONG-uri, ceea ce afectează sustenabilitatea și acoperirea teritorială.

Contractarea serviciului „Telefonul de Încredere pentru Femei și Fete” de către MMPS este considerată o bună practică instituționalizată, iar Serviciul 080088008 a demonstrat eficiență în identificarea și orientarea victimelor, inclusiv a persoanelor refugiate. Centrele de plasament au oferit sprijin multidimensional, însă nu toate sunt adaptate pentru persoanele cu dizabilități, mobilitate redusă sau probleme de sănătate mintală. Serviciile de plasament sunt percepute ca insuficiente din cauza duratei limitate, dificultăților logistice și lipsei unei soluții locative pe termen lung. În domeniul accesului la asistență juridică gratuită pentru VÎF și VF, Republica Moldova a înregistrat cel mai mare număr de cazuri de acordare a asistenței juridice garantate de stat (AJGS) victimelor, iar standardele de calitate aprobate reflectă angajamentul pentru profesionalizarea serviciilor. Totuși, au fost semnalate dificultăți privind adaptabilitatea apărării juridice, lipsa de sensibilitate față de nevoile victimelor și barierele în alegerea avocatului.

Prezența majoritară a bărbaților în lista avocaților specializați poate genera disconfort, iar lipsa de informare privind drepturile juridice afectează accesul real la justiție. În ceea ce privește investigarea infracțiunilor sexuale, distribuția procedurală relevă un procent ridicat de cauze clasate (42%), ceea ce ridică semne de întrebare privind eficiența investigațiilor, colectarea probelor și protecția victimelor. Aceste constatări indică necesitatea unei analize aprofundate a practicilor investigative și a mecanismelor de încadrare juridică, dar și de specializare a ofițerilor de urmărire penală, procurorilor și judecătorilor pe cauzele de VÎF și VF. În pofida progreselor, persistă provocări legate de fragmentarea mesajelor publice, lipsa unei strategii de comunicare coordonate, evaluarea deficitară a impactului campaniilor și informarea insuficientă a victimelor din grupurile vulnerabile. Aceste constatări impun consolidarea eforturilor multisectoriale, dezvoltarea de mecanisme instituționale de monitorizare și reacție, precum și investiții în formare, infrastructură și comunicare adaptată.

În ansamblu, se evidențiază **nevoia de consolidare a serviciilor publice, extinderea capacităților de plasament, profesionalizarea continuă a actorilor implicați și de specializare a ofițerilor de urmărire penală, procurorilor și judecătorilor pe cauzele de VÎF și VF, dezvoltarea de mecanisme de monitorizare și evaluare, precum și asigurarea unei comunicări accesibile și adaptate pentru toate categoriile de victime.** Aceste măsuri sunt esențiale pentru garantarea unui răspuns eficient, echitabil și sustenabil în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie și violenței împotriva femeilor.

Recomandări

Coordonare interinstituțională și comunicare strategică

- Consolidarea rolului ANPCV în coordonarea campaniilor naționale, cu implicarea autorităților publice, ONG-urilor și partenerilor internaționali.
- Elaborarea de către ANPCV a unei strategii de comunicare unificată aplicabilă campaniilor naționale de informare și sensibilizare, cu mesaje coerente și adaptate diverselor grupuri țintă.
- Extinderea accesului la informație prin materiale multilingve distribuite în mediul rural și canale offline.
- Extinderea implicării bărbaților în campanii, prin abordări care reflectă rolurile lor familiale și comunitare.
- Implicarea actorilor comunitari de încredere (poștași, lucrători sociali, preoți, mediatori comunitari romi) în distribuirea informațiilor și identificarea cazurilor de violență.
- Continuarea implicării creatorilor de conținut și liderilor de opinie populari în rândul tinerilor în campanii de informare și sensibilizare pentru transmiterea mesajelor accesibile și atractive.
- Mobilizarea mediatorilor comunitari romi și a reprezentanților cultelor religioase în promovarea drepturilor fundamentale și combaterea miturilor și a prejudecăților culturale.
- Realizarea unui studiu de percepție privind acceptarea educației sexuale, pentru fundamentarea intervențiilor pe dovezi.

Formare profesională

- Elaborarea unui cadru național de evaluare a performanțelor post-instruire pe domeniul VÎF și a VF.
- Dezvoltarea unui curriculum dedicat profesioniștilor din sectorul juridic, în parteneriat cu INJ, pe domeniul VÎF și a VF, cu conținuturi adaptate specificului domeniului. Instituirea atelierelor regionale de comunicare interdisciplinară, în parteneriat cu INJ, pentru facilitarea cooperării între profesioniștii din sistemul de justiție și echipele multidisciplinare.
- Organizarea instruirilor inițiale și continue cu periodicitate minimă trimestrială, inclusiv pentru aleșii locali.
- Inițierea procesului de identificare a mecanismelor de sprijin profesional și reziliență la stres pentru reducerea fluctuației de personal.

Îmbunătățirea programelor probaționale și tratamentelor specializate

- Revizuirea cadrului normativ pentru a permite consilierilor de probațiune să solicite modificarea obligațiilor stabilite de instanță în cazul în care programul probațional nu a fost rezultativ.
- Dezvoltarea unui mecanism funcțional de punere în executare a obligației de a parcurge un program de reducere a violenței stabilit prin ordonanțele de protecție prin birourile de probațiune.
- Monitorizarea continuă a eficienței programelor probaționale, cu integrarea unor indicatori de progres comportamental.

Dezvoltarea și reglementarea serviciilor sociale

- Includerea în Nomenclatorul serviciilor sociale a centrelor de zi și locuințelor sociale pentru victimele violenței, cu elaborarea standardelor de calitate.
- Încadrarea serviciului de reabilitare pentru victimele VF și VÎF în Pachetul de servicii sociale de bază.
- Dezvoltarea unui mecanism de monitorizare a calității serviciilor sociale, inclusiv în centrele de plasament, instituții rezidențiale și locuințe sociale.
- Asigurarea accesului la servicii medicale prin includerea victimelor în categoria de persoane asigurate în sistemul de asistență medicală obligatorie.
- Alocarea de resurse financiare publice pentru procurarea serviciilor specializate de la prestatori privați.
- Extinderea programelor de sprijin psihologic și economic pe termen lung, cu prioritate în mediul rural. Implicarea femeilor beneficiare în procesul de monitorizare și evaluare a serviciilor sociale, pentru relevanță și eficiență.

Infrastructură și servicii locative pentru VF

- Adaptarea infrastructurii adăposturilor pentru a răspunde nevoilor persoanelor cu dizabilități, mobilitate redusă și probleme de sănătate mintală. Dezvoltarea serviciilor de locuințe sociale și tranzitorii, pentru continuitatea protecției și prevenirea revenirii în medii abuzive.
- Elaborarea unui mecanism de eligibilitate flexibil, care să permită accesul la adăposturi și servicii de sprijin pentru victimele cu nevoi speciale sau în situații de vulnerabilitate extremă.

Justiție și protecție juridică

- Realizarea unei analize calitative aprofundate privind cauzele clasării dosarelor de violență sexuală, pentru identificarea barierelor juridice și operaționale.
- Revizuirea și armonizarea practicilor de încadrare juridică, în special pentru faptele de violență psihologică.
- Specializarea și consolidarea capacităților instituționale prin formarea continuă a ofițerilor de urmărire penală, procurorilor și judecătorilor pe domniul VÎF și a VF.

Coordonare intersectorială și evaluare participativă

- Continuarea consolidării parteneriatelor intersectoriale între autorități publice, ONG-uri și instituții medico-sanitare pentru intervenții coordonate.
- Monitorizarea și evaluarea periodică a serviciilor existente, cu implicarea directă a beneficiarilor în procesul de feedback și ajustare.

